

PENSIOEN- BEZWARENBOEK

Mijn bezwaar is vooral dat het me volstrekt onduidelijk is welke risico's ik met mijn pensioen loop in de toekomst. Niemand die me dat kan vertellen.

Wanneer gaat mijn pensioen omlaag, en wanneer heel veel omlaag? Kan ik mijn huurwoning dan nog betalen?

Verder heb ik bezwaar tegen het megalomane project waarin het totale pensioen wordt verdeeld naar individuele potjes. Er is al vaak voor gewaarschuwd dat dit onvermijdelijk tot grote problemen gaat leiden. Bovendien is het erg kostbaar en niet efficiënt.

Door het uitsplitsen van de pensioenen, is er ook nog een zeer kostbare operatie nodig om de 40-plussers te compenseren. Maar als je NIET gaat splitsen, is hun nadeel vanzelf gecompenseerd tegen de tijd dat zij met pensioen gaan. Het nadeel van de doorsneepremie is slechts tijdelijk en op papier. Tegen de tijd dat de 40 plussers hun pensioen krijgen, is dat nadeel alweer rechtgetrokken. Dus waarom deze idiote megalomane operatie?

De nieuwe wet leidt ook niet tot een verbetering van de koopkracht, dat heeft Schouten ook zelf erkend. Waarom is dit dan nog nodig? We schieten er helemaal niks mee op.

De nieuwe wet is vooral een reactie op de jaren dat de rente extreem laag was. Maar die rente is nu aan het stijgen en daarmee is het probleem van niet indexeren al opgelost. Het is uiterst onwaarschijnlijk dat de Europese centrale bank opnieuw voor zo'n extreme lage rente zal kiezen. De nieuwe wet is helemaal niet meer nodig. De aanleiding voor die nieuwe wet is al verdwenen.

Het feit dat men als argument zegt, we leven langer en daarom moeten we langer doorwerken, vind ik de grootste flauwekul die ik ooit gehoord heb. Deze stelling wordt verkondigd door een elite die niet weten wat werken is. Werken is nog altijd presteren zowel geestelijk als lichamelijk en als men de eindstreep

We hangen met ons uitgesteld loon (nu) ca 47 jaar aan de beurskoersen vast. Ook hebben we dankzij onze arbeidsbijdragen de economische groei t.g.v. het vermogen van m.n. aandeelhouders opgestuwd zonder er zelf van geprofiteerd te hebben. Nu zouden we eindelijk rust in de tent krijgen, maar worden we weer aan de sterk schommelende beurskoersen gekoppeld!

Ook sterk vind ik het feit dat men jarenlang geen vermogen had om te indexeren en dat er nu ineens wel ca 70 miljard gespendeerd kan worden om de middengroep te compenseren die anders de dupe wordt van een financieringsmethode uit het oude system.

Dat roze wolkje geeft duidelijk aan dit onderwerp niet serieus te nemen. Men koopt toch ook zeker geen auto en "hoopt" dat de prijs meevalt!!

Wat ook echt schandalig is, is het feit dat in dit nieuwe system het risico volledig bij ons als verzekerden(?) komt te liggen wat al deels in het oude systeem ook al trouwens steeds sterker naar voren kwam.

Als laatste tegenargument vermeld ik de totale onbetrouwbaarheid van deze coalitie met daarnaast zeker ook PVV, PvdA, GroenLinks (jammer!), FvD, Ja21, Volt. Die moet je over zoiets niet laten beslissen. Het is alsof men een inbreker toezicht over iemands huis laat houden.

Datgene dat we met zijn allen de laatste 15 jaar ingeteerd hebben wordt nu met grote zekerheid binnen tien jaar overgeheveld naar de financiële markten die hier winst op moeten hebben! Kijk maar naar de reclamespotjes die nu al verschijnen omtrent pensioen. Dat is zoals alles wat geprivatiseerd werd – als men winst wil hebben hoeft men geen econoom te zijn om te begrijpen dat het duurder gaat worden.

(pensioen gerechtigd leeftijd) niet haalt zoals in mijn geval dan vervalt je inkomen tot het bestaansminimum. Zo kan je het dan uitzingen tot aan je pensioen. Armoede als bedanking voor de jaren arbeid, wat je lichaam gesloopt heeft. Stank voor dank, noem ik dat.

Daarom pensioen gerechtigde leeftijd terug naar 65 jaar, dat is al zwaar genoeg en regelgeving voor de zware beroepen om eerder te stoppen met werken.

De meest kwalijke is de huidige begunstigde geen enkele invloed hebben op hun pensioengeld. Bij aangaan van de pensioenovereenkomst zijn afspraken gemaakt die men nu eenzijdig en retroactief wil veranderen. De zoveelste keer een onbetrouwbare overheid aan het werk. Als zo'n wet er komt dan mag hij alleen gelden voor mensen die vanaf ingaan van de wet hun pensioen regelen. En die mensen moeten dan ook een keuze hebben waar en hoe ze hun pensioen willen opbouwen. Alles anders is onacceptabel.

Eigenlijk moet (mag) de regering zich hier niet mee bemoeien, pensioenen zijn regelingen die afgesproken zijn tussen werkgever en werknemers. Maar ja dieven die het ook nog voor het zeggen hebben en de dienst uitmaken valt schijnbaar niet te stoppen met het stelen.

Ik kan geen schommeling hebben in mijn pensioen. Ik moet van mijn pensioen leven en rekeningen kunnen betalen. Dus ik heb een vast pensioen bedrag nodig, dat elk jaar omhoog gaat met de inflatie. En niet een pensioen, wanneer de bedrijven winst maken en mij een deel daaruit gaat betalen als het minder is krijg ik minder en als het om gaat krijg ik wat meer. Met dit systeem kan ik niet uitkomen met mijn uitkering. Ik moet zekerheid hebben dat ik elke maand mijn rekeningen en eten kan betalen. Vooral mijn hypotheek. Anders moet ik mijn huis uit.

En daar zit ik niet op te wachten. Omdat anderen alleen aan hun inkomen/portemonnee denken en omdat zij het kunnen missen. Maar wij mensen het volk heeft al genoeg problemen en kunnen niks meer missen.

De eerste kamer mag dit pensioen wet niet doorzetten, dat is een strop om ons nek.

Het is toch van de zotte , eerst de vut regeling , van het begin af aan mee betaald en nooit gebruik van kunnen maken.

Waarom hebben de gepensioneerden geen stem in dit hele proces. De belanghebbenden staan buitenspel.

Hoe kan het dat er nu een wet in voorbereiding is die:

1. Heel veel geld kost voor de invoering.
2. Dit ten koste gaat voor een aanzienlijk deel van de grotendeels door de gepensioneerden opgebrachte reserve
3. Er bovendien een extra buffer gevormd moet worden ook ten koste van deze zelfde reserve.
4. Dat vervolgens "ter bescherming" van de gepensioneerden er nauwelijks nog belegd kan worden in aandelen met als gevolg een minimaal rendement dat de inflatie niet kan bijhouden.
5. En dat jongeren met geleend geld pensioen mogen opbouwen waarbij de overheid een negatief resultaat compenseert, maar dit ook weer ten koste gaat van het opgebouwde vermogen.

Ouderen zijn het kind van de rekening en het is onbegrijpelijk dat na jaren van een beleid waarbij uit gegaan werd van een decennia lange periode van lage rentes met als gevolg torenhoge reserves en geen indexatie, er binnen 10 jaar

In strijd met de rechten van de mens. Geen noodzaak in compensatie voor vrouwen zou het hele stelsel doorkruisen

Inmiddels is er veel ervaring met grote reorganisaties veranderingen in grote computer systemen die door de politiek worden aangestuurd. Denk hierbij onder andere aan de belastingdienst en de nationale politie. In 99% van de gevallen is het chaos troef, duurt het jaren voordat alles weer op orde is (als dat überhaupt nog gebeurt) en rijzen de kosten de pan uit; zelfs tot een veelvoud van de geplande kosten.

Welke zekerheid geeft het kabinet dat deze gigantische operatie niet in een even gigantische chaos verzeild, wie betaalt de kosten die met deze operatie zijn gemoeid, wie draait voor de meerkosten op, wat is de exit strategie als het toch mis mocht gaan en wat zijn de gevolgen daarvan voor de pensioenen?

Wij hebben bezwaar tegen het nieuwe pensioenstelsel, dus Het pensioenstelsel zo laten, want hebben zelf mee opgebouwd. En er is in dr loop van ons werkbare leven al teveel afgehaald!

Ook wordt er gesuggereerd dat de pensioen pot moet gedeeld met Europa!
Helemaal NIET mee eens.

We hebben zelf niets meer te zeggen over ons eigen geld!!

Het bleek dat het aandelen pensioen (vorige werkgever) erg laag was omdat de beurs op dat moment was gezakt. Inderdaad, gokken en geen enkele stabiele inkomenszekerheid. Ik heb nog 5 jaar te werken en hoop dat het dan beter is met de koersen want anders wordt het een mager pensioentje.

Ik hoop ook dat ik nog 5 jaar leef. Want anders mist mijn vrouw daardoor het opgebouwden weduwepensioen waar ik wel voor betaald heb. Ik kan nu

een piek in de inflatie en rente zich voordoet waarbij de beleidsmakers de consequenties van hun eerdere maatregelen kennelijk niet willen beseffen of compenseren.

Want ook de jongeren hebben hierdoor veel minder pensioen kunnen opbouwen.

Al jaren horen we dat resultaten van beleggen geen garantie zijn voor de toekomst. En wie zijn die Kamerleden wel om te denken dat ze verstand hebben van deze complexe materie. Ook in het verleden zijn er grote fouten gemaakt en nu zeggen politici, dat hadden we nooit moeten doen (euro) of het fiasco van de privatisering van onze nuts bedrijven. Ik heb totaal geen vertrouwen meer in de politiek

Grote onduidelijkheid over het zgn. invaren

werkgevers , pensioenfondsen en verzekeraars hebben vrij spel en de inbreng van de werknemers en gepensioneerden is marginaal terwijl het hun uitgestelde loon is!

Grote onzekerheid wat hun pensioen over een korte tijd zal zijn, terwijl hun vaste lasten en levensonderhoud gewoon doorlopen en stijgen met de markt en inflatie !

Ook hanteert de overheid dat we allemaal langer leven maar men heeft nooit gekeken naar de gemiddelde leeftijd van de verschillende bevolkingsgroepen. Genetische factoren en waar men vandaan komt. Mijn voorouders komen uit India en ik ben in Suriname geboren en van Hindoestaans komaf en het is wel bekend dat de hindoestanen geen hogere levensverwachting hebben

namelijk niet overdragen. Kortom, het gehele risico ligt bij mij als individuele keuze en een pensioen is in principe een loterij.

Belachelijk om zulke belangrijke sociale bakens tijdens de vergevorderde wedstrijd (met name voor oudere mensen) zo ingrijpend te verzetten. Bijsturen kunnen wij niet want daar is geen ruimte meer voor. Zowel Duitse als Belgische vrienden kijken met verbazing hoe wij ons laten naaien. Ook Fransen slikken deze zoete koek niet. Zijn wij nou gek?

Ik denk dat het ook hier over het privatiseren (jatten) van onze enorme grote spaarpot geld is. Heel veel te verdienen door private ondernemingen en de shit ligt bij de mensen. Net zoals de mislukte studiefinanciering, mislukte zorg en andere recente voorbeelden. Waarom willen we in Nederland steeds stukmaken wat het beste is? Wie wil dat?

Gepensioneerden moeten gehoord worden, niet mond dood gemaakt worden, van het gespaarde achterstallig loon daar moet men van afblijven dat is diefstal, Alle deelnemers moeten gehoord worden en het moet niet gebeuren dat een stelletje onwetende jaknikkers van de coalitie het pensioen om zeep helpen.

Ik ben totaal niet eens om de nieuwe pensioenwet door te zetten. Deze mag niet doorgaan! Totaal niet goed voor alle pensionerende mensen van nu en voor de toekomstige pensioeneerders!

Nederland heeft al één van de beste of zelfs het allerbeste Pensioenstelsel ter wereld.

Mijn pensioenfonds PFZW is vorig jaar gekozen tot nota bene het beste van Europa.

De door de DNB doorgedrukte 'rekenrente' maakt dat al zo'n 15 jaar de pensioenen niet of nauwelijks geïndexeerd zijn. Er is structureel en meerjarig een enorme financiële achterstand ontstaan die echt volledig gecompenseerd moet worden. En wel met ons eigen geld wel te verstaan: niemand hoeft hiervoor te betalen, wij willen gewoon ons eigen gespaarde geld uit de overvolle pensioenfondsen!! En zodra dat gaat gebeuren zijn er trouwens alleen maar winnaars: de Gepensioneerden (méér netto inkomen), de Belastingdienst (méér belasting inhouding) en de Economie (méér bestedingen).

De 'rekenrente' is een onrealistisch gedrocht wat uitgangspunten heeft die niets met Pensioenen te maken hebben. We moeten daardoor doen alsof een flink deel van het gespaarde geld niet bestaat, wederom grote kletsboek. Als gewoon uitgegaan wordt van het integraal rendement (premie-inleg, rente en beleggingsresultaat) dan is er meer dan voldoende geld in kas, de enorme stijgingen van de pensioenpotten bewijzen dit. Bovendien hebben de pensioenfondsen bewezen dat zij geen eendagsvliegers zijn maar heel betrouwbaar in staat zijn om over zeer lange periodes (nu al ruim 60 jaar!) een meer dan voldoende gemiddeld rendement te genereren. En dus hoeft niemand zenuwachtig te worden als de beurs incidenteel -20% of +20% doet. Wij – de deelnemers – doen dit dus altijd al decennia collectief, we dragen al lang elkanders lusten en lasten (ook via pensioen bij Overlijden, Arbeidsongeschiktheid, etc. etc.)

Inzicht in je 'Eigen pensioenpotjes' is in het nieuwe stelsel ook al zo'n drogreden. Zie verder onder 4.Risico's.

10

Van dit voorgenomen 'inzicht' wordt je niets wijzer, want dit zegt totaal niets over welk pensioen je later kunt verwachten, en dat wil je juist wel weten want daar kun je gedurende je leven op plannen en je keuzes maken.

We willen geen indeling in aparte potjes. De collectieve aanpak heeft 60 jaar lang zijn grote waarde al dubben en dwars bewezen.

Sterker nog: eigenlijk zijn er altijd al aparte potjes, wij hebben wel inzicht gekregen in onze waarde opbouw en welke pensioen je kunt verwacht (maar niet in wat er eigenlijk in je eigen potje zit). Dat weten de pensioenfondsen in feite altijd al want anders zouden ze toch je verwacht pensioen niet kunnen uitrekenen / bepalen! Ze hoeven het ons enkel te laten weten dan is ook dat punt opgelost en is daar ook geen nieuw stelsel voor nodig.

We willen ook geen aanpassing van het beleggingsbeleid op latere leeftijd, dat gaat ten kosten van onze pensioenopbouw.

Vele partijen bemoeien zich om zeer uiteenlopende belangen met ons huidige pensioenstelsel.

Iedereen gaat over ons zelf gespaarde geld en zeer belangrijke inkomsten voor later tijdens pensionering.

De NL-staat heeft al gedurende lange reeks van jaren eenzijdig de regels tijdens het spel aangepast: bijvoorbeeld bij het Pensioen van eindloon naar middelloon, sterk verhoogde premies en van opbouw naar risicodekking (Nabestaandenpensioen), de AOW leeftijd is sterk verhoogd, bij Lijfrente de fiscale regels negatief aangepast, bij Sparen een fictief rendement bepaald, de Inkomsten uit werk hoog belast en Inkomen uit Vermogen nauwelijks of niet.

Het allerergste is dat zelfs het Individueel protestrecht zonder meer ontnomen is (zonder enig redelijk alternatief behalve de gang naar de rechter, daar heb je

als gepensioneerde wel tijd maar geen geld voor!). Je bent dus monddood gemaakt terwijl andere partijen over je (wettelijk verplicht!!) bijeengebrachte pensioen-spaargeld beslissen. Het geheel is werkelijk een ongekende SCHANDE – NL onwaardig!

Mijn man en ik zijn beiden gepensioneerd.

Mijn man heeft een goed pensioen en ik heb

Maar een heel klein pensioentje.

Met de nieuwe Pensioenwet krijgen we allemaal ons eigen pensioenpitje heb ik begrepen.

Stel dat mijn man tzt komt te overlijden, krijg ik daarna alleen nog mijn eigen pensioentje?

Nog werkend met twee pensioenen bij pensioenfondsen en één in de vorm van een beschikbare premieregeling bij een verzekeraar in het vooruitzicht. De pensioenen bij de fondsen houden een pensioenaanspraak bij pensionering en een aanspraak op een nabestaandenpensioen in, uitgedrukt in bedragen, niet in procenten. De beschikbare premieregeling kent geen nabestaandenpensioen vanwege beëindiging dienstverband, stoppen risicopremie en laat enkel het bedrag zien waarvoor t.z.t. een ouderdomspensioen kan worden ingekocht.

In ogeschouw genomen:

Dat de kabinetten Rutte de slachtoffers onder de bevolking van Nederland weet te maken maar bijzonder weinig doet de veroorzaakte problemen op te

lossen. Denk hierbij aan o.a. de slachtoffers van de aardbevingschades door de gaswinning in Groningen en de slachtoffers van de kinderopvangtoeslag.

Deze zelfde kabinetten Rutte enige voorgestelde aanpassing van het huidige, één van de beste pensioenstelsels ter wereld jarenlang heeft tegengehouden en er daarmee jarenlang geen indexatie heeft plaatsgevonden ten gevolge van de rekenmethodiek, lage rekenrente gekoppeld aan de door de Europese Centrale Bank veroorzaakte rente. En dat terwijl in 12 a 13 jaar het totale pensioenvermogen groeide van € 600 miljard naar € 1.500 miljard bij inkomende pensioenpremies versus betaalde pensioenen van ca. € 40 miljard versus ca € 35 miljard. Komt hiervoor nog een compensatie?

Ik de nodige Tweede Kamerdebatten over het onderwerp heb gevolgd en me erover verbaasd heb dat tot net voor de beslissing de wet aan te nemen nog talloze moties en amendementen werden ingediend, partijen die uiteindelijk instemden nog steeds niet zeker van hun zaak waren maar toch deze gigantische operatie met € 1.500 miljard van ons uitgestelde loon "het voordeel van de twijfel" geven. Ondanks menige, onderbouwde, waarschuwingen.

Dit kabinet de Kamer zo laat mogelijk van informatie voorziet, de pers zelfs voor laat gaan. Beeldvorming voorop, de bevolking proberen te laten geloven in een persoonlijker, koopkrachtiger pensioen met meer keuzevrijheid dat ook nog eens gecontroleerd, evenwichtig wordt ingevaren.

Maar dat is met het project track record van dit kabinet niet te geloven. Op naar een projectresultaat met veel meer slachtoffers en een volgende parlementaire enquête.

Het nieuwe pensioenstelsel:

Daar krijgen we dus te maken met ofwel een solidaire ofwel een flexibele premieregeling. Met de ooit in het pensioenakkoord overeengekomen "meer keuzevrijheid" wordt niet de keuze tussen deze twee bedoeld. Als er sprake is van een CAO dan zal een vakbond z'n best doen het een solidaire regeling, hetgeen meer overeenkomsten heeft met een zgn. middelloon regeling, te laten worden. Zonder CAO is de kans groot dat het een flexibele regeling wordt. Het saldo van die flexibele, beschikbare premie, regeling van mij zakte in één jaar van 100% naar 74%, de bedragen waarvoor ik eind 2021 resp. 2022 pensioen had kunnen inkopen. Ja, en dan wordt nog beweerd door iemand uit een coalitiepartij dat hier geen gevaar schuilt, het is allemaal een kwestie van lange termijn (beleggen). De kans is groot dat het overgrote deel van mijn pensioen dat nu bij fondsen is ondergebracht, ik val niet onder een CAO, die luxe heb ik maar 3 van de 35 gewerkte jaren gehad, overgaat in een flexibele premieregeling. Vergelijkbaar met die beschikbare premieregeling. Mijn zekerheid is daarmee verdwenen. Bovendien is het maar afwachten wat er, hetgeen ik nu denk voor mijn partner goed te hebben geregeld, het nabestaandenpensioen, gebeurt.

De beloftes in het pensioenakkoord waarvoor wij, mits lid van een vakbond, ooit mochten stemmen, betere pensioenafspraken voor vervroegd stoppen voor mensen met zwaar werk, een adequate compensatie voor de kosten voor het afschaffen van de doorsneesystematiek, een beter nabestaandenpensioen zijn niet, althans niet duidelijk gedefinieerd, in de wet opgenomen. Later door een nieuwe regeling met dit kabinet of door de sociale partners vast te stellen. Maar afwachten wat er van komt?

Ik, niet ver van mijn pensioen verwijderd, zal niet de enige zijn wiens pensioen er zo voor staat. Voor de jongeren wordt verondersteld dat dit stelsel veel beter is. Laat nu net het college voor de rechten van de mens een ander oordeel hebben. Het huidige stelsel op het gebied van leeftijdsafhankelijke premie aanpassen wordt genegeerd.

Voor de zelfstandigen, ook ZZP-ers, komt er meer ruimte voor pensioenopbouw. Goed, maar daar is dit gedrocht van een wet met zijn risico's niet voor nodig.

Alle risico's komen bij de pensioendeelnemer te liggen.

Er blijkt, zoals we wel van deze kabinetten gewend zijn, het geld voorop gesteld, de mens op het een veel lager plan.

Met deze, onbetrouwbare, regering, onder de huidige, exceptionele omstandigheid van hoge inflatie, met een groot deel van de data bij de pensioenfondsen niet op orde een zo'n slecht doordacht en gedefinieerd project starten is absoluut een foute keuze. O, en als het de pensioenfondsen niet lukt binnen de gestelde termijn in te varen gaat 70% van het vermogen naar de belasting. 70% van het vermogen waarvan de pensioengerechtigde dan geen pensioen meer in kan kopen. NIET DOEN DUS!!!

Pensioengeld wordt een risico afhankelijk van de beurs in een eigen pensioenpotje.

Te gek voor woorden. Hoe was het ook weer? Pas op. U kunt uw inleg kwijtraken.

En wat te doen als het eigen pensioenpotje leeg is?

Wat gebeurt er als de pensioendeelnemer overlijdt?

Waarom nog steeds zoveel fondsen met evenzovele of nog meer kosten?

Wat zijn de kosten van de transitie en wie gaat dat betalen?

Is het transparant, controleerbaar en eerlijk hoe het individuele pensioen wordt vastgesteld? Is er een mogelijkheid bezwaar te maken en naar de rechter te gaan?

Komt er een meldpunt over klachten? (want die gaan massaal komen)

Valt het eigen pensioenpotje straks ook onder de vermogensbelasting?

Hoe is het geregeld als je straks van baan wisselt naar een andere bedrijfstak?

Wat zijn de consequenties voor de werkgever als het systeem verandert?

Zijn er garanties bij te grote fluctuaties.?

- Hoe kan de overheid beslissen over het uitgestelde loon van werknemers die hier 1 dag per week voor moeten werken zonder deze werknemers een "keuze" of een mogelijkheid van "individueel bezwaar" te geven?

- Hebben de leden van de 1e kamer door dat met een invoering van de WTP de wens van het kabinet en niet van de buitenspel gezette burgers vervuld wordt?

- Wat is de ratio de zeer complexe en incomplete WTP op basis van "omstreden modellen", "framing", "chantage", en "gedreven door politieke motieven" door de 2e en 1e kamer te drukken ipv het verbeteren van de huidige wet?

- De kosten van de invoering WTP zijn hoog,

- De invoering van de WTP zal na de "Groninger Gas", "Toeslag", "Migranten" en "Box 3" affaire een nieuwe affaire introduceren, kunt u zich voorstellen dat Nederlanders klaar zijn met het huidige beleid en dat dit het vertrouwen in de overheid zeker niet zal verbeteren?

- Als de politiek de Nederlanders een stem wil geven dan is een raadgevend referendum een goed middel, ook voor de eventuele invoering van de WTP.

Wie is er straks verantwoordelijk voor de consequenties als deze wet over een jaar of wat tot de volgende "affaire" leidt??

In hoeverre is het al beklonken dat de voorwaarden voor uitbetaling van het EU herstel fonds met betrekking op de nw pensioenwet? Hoe kunnen we daar nog onderuit komen wie heeft die afspraak gemaakt?

Hoe zit het met de verdeelsleutel. Hoe weet ik dat die klopt Als de beurs klapt wat zijn dan de garanties dat pensioen op redelijk niveau blijft

Ik ben werkzaam in de horeca en mijn pensioenfonds is horeca& catering. Voor dit pensioenfonds is 68 jaar de leeftijd om pensioen uit te keren. Ik ga met 67 jaar en 3 mnd met pensioen. Dan mag ik mijn AOW ontvangen. Ik moet dus 9 maanden overbruggen. Ik krijg geen fatsoenlijk antwoord op de vraag waarom dit zo geregeld is. De medewerker van het pensioenfonds gaf aan dat veel vrouwtjes in de horeca werken waarvan de man de kost verdiend. Mijn man

betaald de overbrugging dan wel. Je kunt je voorstellen wat mijn reactie is geweest. Is daar niets aan te doen?

Ik vind de impact op verwachte pensioenresultaat voor de verschillende leeftijdscategorieën bij financiële depressie, inflatie schok en scherpe koerscorrecties zorgelijk.

Zorgelijk vind ik ook dat nabestaandenpensioen niet gegarandeerd is. Invaliditeitspensioen hoe zit dat?

Met premievrije opbouw?

Blijft de Overlijdensuitkering zoals nu geregeld is?

Is er geregeld dat in de WTP

dat je in ieder geval met 65 jaar met pensioen kunt gaan?

Wat is er in deze WTP geregeld voor deelname van ZZP-ers?

1; Waar is de solidariteit als er gewerkt wordt met verschillende cohorten met ieder een eigen aandelen portefeuille .

2 als vermogen stijgt mag men niet uitgeven , terwijl als het vermogen daalt men mag uitdelen .(een op zichzelf staand Economisch wonder) maar betekend dat niet dat de rekenregels niet adequaat zijn ipv , het systeem

3 Is het niet zo dat het nieuwe systeem eigenlijk gewoon een lijfrente polis is geworden , ipv een goed belegde spaarpot voor later

4 Is deze wet niet discriminerend

Wie gaat er straks met de aandelen winsten vandoor? Mijn PMT pensioen is maar met 4% verhoogt. Als straks de aandelen waarde minder wordt, want garantie is er niet heb ik 52 jaar voor nop betaald. Voor dikke pensioenbazen in vette gesubsidieerde auto's

Chronologie pensioenwetgeving

Afgelopen december heeft de Tweede Kamer de Wet Toekomst Pensioen (WTP) aangenomen. Deze wet was volgens de overheid nodig omdat het pensioensysteem niet meer aan de eisen van de tijd voldeed. De belangrijkste kritiekpunten waren:

- Ondanks het torenhoge pensioenvermogen van 1.850 miljard zijn de pensioenen sinds de kredietcrisis van 2008 nauwelijks meer geïndexeerd en bij een aantal fondsen zelfs verlaagd.
- Het systeem van de doorsnee premie en doorsnee opbouw zou niet eerlijk zijn voor jonge deelnemers.
- Het pensioensysteem past niet meer in deze tijd van kortere dienstverbanden.

In deze notitie wordt beschreven hoe deze problemen juist door de wetswijzigingen van de afgelopen 20 jaar zijn veroorzaakt.

Eindloon en middelloon

- Vanaf de pensioenwet van 1954 hadden de meeste fondsen een eindloon systeem. Het opgebouwde pensioenrecht van werkenden werd automatisch met het salaris mee verhoogd. Voor gepensioneerden werd de prijsindex gevolgd. De maximale pensioenopbouw was 1,75% per jaar. Dit gaf 70% eindloon pensioen na 40 dienstjaren. Voor jonge mensen betekende dit dat zij premie betaalden over hun huidige, lage salaris, maar pensioen opbouwden over hun hogere eindsalaris. Dit betekende dat een gulden premie die op jonge leeftijd werd betaald ook aanzienlijk meer pensioen opleverde dan een gulden premie die op latere leeftijd werd betaald. Volgens de overheid was dit systeem oneerlijk en na het jaar 2000 werden de pensioenfondsen gedwongen om over te stappen op het middelloon systeem.
- Het middelloon systeem begon met een opbouw percentage van 2,2% in de verwachting dat na 40 jaar 88% middelloon ongeveer overeen zou komen met 70% eindloon. In de jaren daarna werd het maximale opbouw percentage verlaagd tot 1,875%, dit komt overeen met 75% middelloon en dus 60% van het eindloon. In het middelloon systeem worden de opgebouwde rechten niet meer automatisch geïndexeerd. Hier was voortaan een expliciete beslissing van het pensioenfonds-bestuur voor nodig. Al snel begon men te klagen dat het middelloon systeem oneerlijk was voor jongeren, omdat een euro premie op jonge leeftijd niet meer pensioen opleverde dan een euro

premie op oudere leeftijd. En dat terwijl die 'jonge' euro toch veel langer met rendement belegd kon worden.

Voor wie zijn hele werkzame leven in loondienst was, maakte dit overigens niets uit. Wie in het begin van zijn loopbaan te veel premie betaalde, kreeg dat aan het einde van de loopbaan weer terug met meer pensioenopbouw dan er premie werd betaald. Het was hiervoor niet noodzakelijk om bij dezelfde werkgever in dienst te blijven. De deelnemers hebben het wettelijke recht om bij baanwisseling hun pensioenrechten naar het fonds van de nieuwe werkgever over te dragen. Het pensioenbreuk probleem is al meer dan 20 jaar geleden opgelost.

- Door allerlei belastingfaciliteiten heeft de overheid het voor Zzp'ers mogelijk gemaakt om veel goedkoper te werken dan bedrijven met werknemers in loondienst. Hierdoor is een grote groep schijnzelfstandigen ontstaan. Voor deze groep kan het middelloon systeem wel nadelig zijn, omdat zij vaak pas na hun 40^e als zelfstandige zonder personeel gingen werken.
- Als het pensioenfonds jaarlijks indexeert, valt het overigens wel mee met de benadeling van jongeren. Iemand van 27 jaar ontvangt dan immers nog 40 keer indexatie voor het pensioen ingaat, en iemand van 66 jaar zou nog maar 1 keer indexatie ontvangen. Bij een gemiddelde indexatie van 2%, (de inflatie doelstelling van de ECB,) zou dan een euro premie die op 27 jaar is

betaald 2,2 maal zoveel pensioen opleveren als een euro premie die op 66 jaar is betaald. Bij de werkelijke inflatie van gemiddeld 2,5% zou het zelfs 2,7 maal zoveel zijn als het pensioenfonds jaarlijks zou indexeren.

Rekenrente

- Van 1954 tot 2006 konden pensioenfondsen met een verwacht rendement van 4% rekenen bij het waarderen van de toekomstige pensioenverplichtingen. Dit rendement werd niet ieder jaar gehaald, maar gemiddeld over langere tijd lagen de werkelijke rendementen altijd een stuk hoger. Dit extra rendement gaf de pensioenfondsen de ruimte om zowel de uitkeringen als de opgebouwde rechten te indexeren. In de meer dan 50 jaar dat er met deze vaste rekenrente werd gewerkt, zijn daar nooit problemen mee geweest.
- Vanaf 2007 werden de pensioenfondsen verplicht om de variabele rente op staatsleningen te gebruiken als discontovoet. Er is nooit gemotiveerd voor welk probleem deze wijziging een oplossing was. Het veel gebruikte argument dat dit moest omdat de pensioenen gegarandeerd zijn, is onjuist. De pensioenwet stelt duidelijk dat de pensioenen niet gegarandeerd zijn. De wet beschrijft zelfs de voorwaarden waaronder de pensioenen verlaagd kunnen worden. De meeste pensioenfondsen beleggen voor ongeveer de helft in zakelijke waarden met een veel hoger

rendement dan de staatsleningen. Een rekenrente gebaseerd op staatsleningen heeft dus geen enkele relatie met de werkelijkheid van een pensioenfonds.

Levensverzekeringen zijn wel gegarandeerd, maar omdat verzekeraars als commerciële bedrijven onder de regels uit Brussel vallen, mogen zij wel rekening houden met het hogere rendement op aandelen. Zo ontstaat de vreemde situatie dat pensioenfondsen voor de niet-gegarandeerde pensioenen een lagere rekenrente moeten hanteren dan verzekeraars voor de wel gegarandeerde levensverzekeringen.

Het gebruik van de variabele rekenrente van staatsleningen heeft een aantal belangrijke bezwaren:

- o als de rente daalt is er steeds meer vermogen nodig voor de toekomstige verplichtingen. Van 2008 tot 2021 is het pensioenvermogen gestegen van 650 miljard tot 1.850 miljard. Omdat pensioenfondsen moesten rekenen alsof ze in de toekomst nooit meer dan 0,5% rendement zouden halen, was er zoveel vermogen nodig;
- o ieder procent rentedaling vereiste ongeveer 15% meer vermogen. De rente varieert van dag tot dag. Omdat de waarde van de toekomstige pensioenverplichtingen per procent rente met ongeveer 15% varieert, gaan ook de dekkingsgraden van de pensioenfondsen wild op en neer. In een paar maanden tijd kan een pensioenfonds van 'ruim gefinancierd' naar 'ernstig tekort' gaan en weer

terug.

- De enige manier voor de pensioenfondsen om, ondanks de variabele rekenrente, de dekkingsgraad te stabiliseren was om te gaan beleggen in lang lopende staatsleningen en rentederivaten. De afgelopen jaren hebben de pensioenfondsen massaal belegd in 30- en 40-jarige staatsleningen tegen minder dan 1% rente. Bij een inflatie van 2% (ECB-doelstelling) levert dit een gegarandeerd verlies aan reële koopkracht van minstens 25% op. Bij de werkelijke inflatie van de afgelopen 40 jaar van 2,5% is het koopkrachtverlies zelfs meer dan 40%.
Lang lopende staatsobligaties zijn geen veilige belegging. Ze hebben een hoog koersrisico en een laag rendement. Door de stijgende rente in 2022 is het pensioenvermogen van 1.850 miljard gedaald tot ongeveer 1.500 miljard. Het grootste deel van dit verlies komt niet van de aandelenportefeuille, maar juist van de obligatieportefeuille en de rentederivaten die de fondsen wegens de toezicht regels moesten aanschaffen.
- Door de variabele rekenrente is de focus in het beleggingsbeleid van pensioenfondsen op de korte termijn rente-afdekking terecht gekomen. De rente-afdekking is belangrijker geworden dan het lange termijn rendement. Omdat er onvoldoende markt is voor lange staatsleningen, hebben de fondsen massaal rentederivaten (swaps)

afgesloten. Bij stijgende rente moet hier borg voor betaald worden. Ook bij een beperkte rentestijging van 1% is de borg al snel groter dan het totale bedrag aan premie dat er jaarlijks binnenkomt. De rente-afdekking leidt er dan toe dat pensioenfondsen liquiditeitsproblemen krijgen bij stijgende rente. Bij stijgende rente worden de pensioenfondsen dan gedwongen om obligaties te verkopen om de borg te kunnen betalen. Deze gedwongen verkoop drukt de obligatiekoersen. En een lagere koers is equivalent met een hogere rente waardoor nog meer borg betaald moet worden. Het systeem van variabele rente met afdekking door middel van renteswaps is inherent instabiel. In Groot-Brittannië was in 2022 ingrijpen van de Centrale Bank al nodig om de pensioensector te redden.

- De lage rekenrente zou ook tot hogere pensioenpremies moeten leiden. Dat was echter maar ten dele het geval. Waar voor de pensioenverplichtingen met de rente op staatsleningen moest worden gerekend, mocht voor de premie het werkelijke rendement op aandelen wel meegeteld worden. De overheid als werkgever was niet bereid de premies te betalen die volgens de overheid als wetgever nodig waren. Dit had tot gevolg dat er in de afgelopen jaren langdurig te weinig premie is betaald. De premie dekkingsgraad lag bij de meeste fondsen onder de 75%. Er werd dus, ondanks de lage dekkingsgraden van de fondsen, 25% premiekorting aan de werkgever verleend.

Indexatie beleid

- Tot 2015 konden de pensioenfondsen vanaf een dekkingsgraad van 105% gedeeltelijk, en vanaf 125% volledig indexeren. Na 2015 mocht er pas vanaf een dekkingsgraad van 110% geïndexeerd worden. Er is nooit gemotiveerd waarom deze wijziging nodig was.
- Voor 2015 mochten de fondsen de indexatie in het komende jaar betalen uit het rendement in het voorgaande jaar. In 2015 is het toekomst bestendig indexeren (TBI) ingevoerd. Indexatie mocht alleen als er al genoeg geld in kas was om ook de komende jaren dezelfde indexatie te geven. Een fonds mag dus alleen indexeren als het rendement van het afgelopen jaar voldoende is om de indexatie van de komende 5 jaar te betalen. Dat had tot gevolg dat naarmate de inflatie hoger wordt, de dekkingsgraad die nodig is voor volledige indexatie nog sneller omhoogging. Voor de 10% indexatie die een aantal fondsen in 2023 hebben gegeven was volgens de TBI-regels een dekkingsgraad van ongeveer 150% nodig.

Conclusie

De pensioenwetgeving van na het jaar 2000 heeft tot een aantal paradoxale problemen geleid:

- In een kapitaal gedekt stelsel hoort de betaalde premie lager te zijn dan het uitgekeerde pensioen. De pensioenuitkering

wordt immers betaald uit de premie plus het rendement. In Nederland is het echter andersom. De afgelopen 20 jaar was de premie inleg groter dan het uitgekeerde pensioen. Het rendement werd gebruikt om een eindeloos groot kapitaal op te bouwen dat niet beschikbaar kwam voor de uitkeringen. Er wordt nu in Nederland ongeveer 40 tot 45 miljard aan pensioenpremie betaald voor 35 miljard aan pensioenuitkeringen. Daar bovenop wordt er 7 tot 12 miljard per jaar betaald aan kosten voor het vermogensbeheer. Met een omslagstelsel had Nederland dezelfde pensioenen uit kunnen keren tegen een lagere premie. In een omslagstelsel is het totaal van de premie immers precies gelijk aan het totaal van de uitkeringen en zijn er geen kosten voor vermogensbeheer.

- Een dalende rente leidt doorgaans tot een stijgende koers van de aandelen en obligaties. Maar doordat met de variabele rente de verplichtingen sneller stijgen, mocht er ondanks een extreem stijgend vermogen niet geïndexeerd worden. Nu stijgt de rente en kan er ondanks de extreem grote vermogensverliezen wel geïndexeerd worden, omdat de dekkingsgraden zijn gestegen.
- Dat het middelloon systeem oneerlijk is voor jongeren, is een gevolg van het overheidsbeleid rond rekenrente en indexatieregels dat de indexatie onmogelijk maakte. Als de fondsen wel indexeren, dan levert een euro premie van een jongere deelnemer inderdaad meer pensioen op dan een

euro premie van een oudere deelnemer.

- Pensioenfondsen horen lange termijn beleggers te zijn. Maar gedwongen door de toezichtregels zijn het korte termijn beleggers geworden. Het belangrijkste risico voor een pensioenregeling is niet de rente of de aandelenkoersen, maar de inflatie. De inflatie zorgt voor een gestaag voortgaande uitholling van het pensioen. In de toezichtregels speelt de inflatie echter geen enkele rol. En omdat de pensioenfondsen door de toezichthouder De Nederlandsche Bank (DNB) afgerekend worden op de dekkinggraad, speelt inflatie ook geen rol in het pensioen- en beleggingsbeleid. De enigen die last hebben van de inflatie zijn de deelnemers in het pensioenfonds.

De conclusie is dus dat de meeste pensioenproblemen zijn veroorzaakt door de wet- en regelgeving van de afgelopen 20 jaar. Zonder de variabele rekenrente en de indexatie-blokkade zouden de pensioenen de afgelopen jaren doorgaans wel geïndexeerd zijn.

De WTP is geen oplossing voor de pensioenproblemen. De WTP is geheel gericht op het afdekken van een nominaal constant pensioen met een pakket staatsleningen en rentederivaten. Het beschermingsrendement uit de WTP is gedefinieerd als het rendement dat nodig is voor een nominaal constant pensioen. En omdat de waarde van het pensioen wordt bepaald met de volatiele rente op staatsobligaties, moeten de pensioenfondsen blijven beleggen in laag rentende staatsleningen en hoog risico

rentederivaten.

Verder moeten de pensioenfondsen rekenen alsof minstens 65% van het vermogen van de gepensioneerden onder het beschermingsrendement valt. Volgens de Commissie Parameters ligt het rendement op staatsleningen voor de komende 40 jaar structureel onder de inflatie. Een pensioenvermogen dat voor het merendeel is belegd in staatsleningen is daarom niet in staat om de inflatie bij te houden.

De verregaande individualisering met de persoonlijke pensioenpotjes in de uitkeringsfase, verkleint juist het risicodraagvlak in plaats van het te vergroten. Hierdoor komt de nadruk nog meer te liggen op laag renderende staatsleningen.

5 februari 2023

Nodige aanpassingen WTP

Afgelopen december heeft de Tweede Kamer de Wet Toekomst Pensioen (WTP) aangenomen. Deze wet was volgens de overheid nodig omdat het pensioensysteem niet meer aan de eisen van de tijd voldeed. De WTP brengt echter weer nieuwe problemen met zich mee.

Op de volgende punten zou de wet aangepast moeten worden:

1. Nabestaanden pensioen

Het systeem van alleen een risico dekking in de opbouw fase leidt tot extreem hoge risicopremies voor oudere werknemers en een grote kans op geheel of volledig verlies van de NP dekking bij baanverlies en part-time werk.

De hoge kosten van het NP bij overlijden voor pensioendatum zijn ook niet eerlijk t.o.v. alleenstaande deelnemers die hieraan mee moeten betalen ten koste van hun eigen pensioenopbouw.

Een combinatie van opbouw en risico dekking voor de ontbrekende opbouw is veel goedkoper en sluit ook beter aan bij de bestaande NP opbouw.

2. Volgorde bij verdeling van het vermogen

Het pensioenvermogen is uit de premie en het rendement bij elkaar gespaard ter dekking en indexatie van de huidige pensioen aanspraken.

De volgorde bij de verdeling van het vermogen zou daarom moeten zijn :

1 de nominale aanspraken

2 de achterstallige indexatie en herstel van kortingen uit het verleden

3 pas daarna andere doelen

Compensatie voor de afschaffing van het doorsnee systeem betreft nieuwe pensioenopbouw, die zelfs aan nieuwe deelnemers kan toevallen. Dit hoort dus geen voorrang te krijgen boven de indexatie van de opgebouwde rechten,

3. Mogelijkheid van carve out.

Bij een aantal fondsen bestaat de meerderheid van de deelnemers uit gepensioneerden. Het is dan onredelijk dat bij deze fondsen de werkgevers en vakbonden beslissen over de toekomst van het fonds. Splitsen van het fonds in aparte delen voor de actieven en gepensioneerden zou hier mogelijk moeten zijn met ook de mogelijkheid voor gepensioneerden om onder de FTK regels te blijven

4. Collectief instemmingsrecht

Invaren van de oude rechten in het nieuwe systeem zou alleen kunnen als de meerderheid van de deelnemers daar mee instemt.

5. Samenstelling bestuur

Het aantal bestuursleden namens de gepensioneerden is nu begrensd terwijl er fondsen zijn waar meer dan driekwart van de deelnemers gepensioneerd is. De samenstelling van de bestuursorganen zou in overeenstemming moeten zijn met de aantallen actieven en gepensioneerden.

6. Collectieve uitkeringsfase met in tijd gespreide toetreding

In het flexibele contract is er een collectieve uitkeringsfase mogelijk waarbij er geen individuele vermogens meer zijn, maar er een

aanspraak is op een uitkering uit een collectief vermogen. Dit is administratief veel eenvoudiger uit te voeren dan de individuele vermogens.

In het solidaire contract is er geen collectieve uitkeringsfase maar mag het pensioenfonds de individuele vermogens van de gepensioneerden jaarlijks herverdelen om tot gelijke indexatie te komen. Dit is onnodig gecompliceerd en niet aan de deelnemers uit te leggen. Het zou veel beter zijn ook hier een collectieve uitkeringsfase mogelijk te maken.

In het flexibele contract mag de toetreding tot het uitkeringscollectief gespreid over 10 jaar plaatsvinden. Die spreiding geeft een belangrijke reductie van het conversie risico. Dat is het risico dat net op de conversiedatum de rentestand laag is wat leidt tot een levenslang laag pensioen. Met de RVU regeling is pensionering 3 jaar voor AOW datum mogelijk. Dit beperkt de effectieve spreidingstermijn weer tot 7 jaar. De laatste 30% van het pensioen moet dan in één keer ingekocht worden. Daarom zou het beter zijn om de spreidingstermijn tot 15 jaar te verlengen.

7. Shop recht

In het flexibele contract hebben de deelnemers het recht om op pensioendatum over te stappen naar een andere uitvoerder. Er is geen reden waarom dit in het solidaire contract niet zou kunnen. Het zijn tenslotte beide premiereregelingen met individuele vermogensopbouw. Bij wisselen van werkgever is er ook recht op waardeoverdracht naar het fonds van de nieuwe werkgever. Shoprecht geeft deelnemers de mogelijkheid te vertrekken bij

slecht presterende fondsen.

8. Indexatie

In de WTP zijn de verhogingen / verlagingen van het pensioen gekoppeld aan het beleggingsrendement. De deelnemers verwachten echter indexatie op basis van de prijsstijgingen. De vullen verdeelregels van de solidariteits- en risicodelingsreserve moeten aangepast worden zodat indexatie op basis van de prijsontwikkeling mogelijk wordt.

9. Risicodelingsreserve

Volgens de WTP mag de risicodelingsreserve in het flexibele contract gevuld worden uit premie of uit het kapitaal bij toetreding. Bij de variant met een collectieve uitkeringsfase zou ook vulling uit het rendement op het collectieve vermogen mogelijk moeten zijn.

10. Projectie rendement

Volgens de WTP moeten de pensioenuitkeringen berekend worden op basis van minstens 65% belegging in obligaties. Omdat het rendement op obligaties volgens de drie parameters structureel onder de inflatie ligt is een waardevast pensioen hiermee niet mogelijk. Aangezien alle risico's bij de deelnemers zelf liggen is het eerlijker om het projectierendement te kiezen overeenkomstig de werkelijke beleggingsmix van het fonds.

11. Stabiele rekenrente

Het gebruik van de variabele rekenrente dwingt fondsen tot beleggen in laagrentende staatsleningen en risicovolle rente derivaten. De rekenrente zou overeenkomstig de Europese regels

aanspraak is op een uitkering uit een collectief vermogen. Dit is administratief veel eenvoudiger uit te voeren dan de individuele vermogens.

In het solidaire contract is er geen collectieve uitkeringsfase maar mag het pensioenfonds de individuele vermogens van de gepensioneerden jaarlijks herverdelen om tot gelijke indexatie te komen. Dit is onnodig gecompliceerd en niet aan de deelnemers uit te leggen. Het zou veel beter zijn ook hier een collectieve uitkeringsfase mogelijk te maken.

In het flexibele contract mag de toetreding tot het uitkeringscollectief gespreid over 10 jaar plaatsvinden. Die spreiding geeft een belangrijke reductie van het conversie risico. Dat is het risico dat net op de conversiedatum de rentestand laag is wat leidt tot een levenslang laag pensioen. Met de RVU regeling is pensionering 3 jaar voor AOW datum mogelijk. Dit beperkt de effectieve spreidingstermijn weer tot 7 jaar. De laatste 30% van het pensioen moet dan in één keer ingekocht worden. Daarom zou het beter zijn om de spreidingstermijn tot 15 jaar te verlengen.

7. Shop recht

In het flexibele contract hebben de deelnemers het recht om op pensioendatum over te stappen naar een andere uitvoerder. Er is geen reden waarom dit in het solidaire contract niet zou kunnen. Het zijn tenslotte beide premiereregelingen met individuele vermogensopbouw. Bij wisselen van werkgever is er ook recht op waardeoverdracht naar het fonds van de nieuwe werkgever. Shoprecht geeft deelnemers de mogelijkheid te vertrekken bij

voor verzekeraars voor langere tijd vastgesteld moeten worden.

12. Beleggingsvrijheid.

Volgens de WTP moet er belegd worden volgens het Life Cycle principe. Deze theorie is echter bedoeld voor individuele vermogensopbouw. Bij een collectieve uitkeringsfase is dit niet van toepassing.

4 februari 2023

1 Nabestaandenpensioen (NP)

1.1 Naast elkaar handhaven van 2 systemen

De minister heeft toegezegd dat de bestaande rechten op opgebouwd NP behouden blijven. Omdat bij veel fondsen zowel het ouderdomspensioen als het NP recht met opbouw vanaf de eerste dag van deelname werken, betekent dit dat voor meer dan 45 jaar de rechten uit het oude stelsel apart bijgehouden moeten worden.

Omdat in ieder geval de 50-plus jaargangen nog hoge NP-rechten uit het oude stelsel hebben, is de kans groot dat pensioenfondsen voor een zeer lage NP-verzekering in het nieuwe stelsel zullen kiezen.

1.2 Hoge premie voor risico NP

Door de opzet van het NP als levenslange uitkering bij overlijden voor pensioendatum stijgt de benodigde premie voor het NP evenredig met de overlijdenskans. Omdat die exponentieel stijgt met de leeftijd, doet de NP premie dat ook. Uit de sterftetafel volgt dat voor een NP van 50% van het inkomen voor een 60-plus deelnemer een premie van ongeveer 10% van het bruto inkomen nodig is. Vrijwillige voortzetting van de deelname door ZZP-ers is dan niet te verwachten. Van een pensioenfonds kan niet gevraagd worden om vrijwillige deelnemers de doorsneepremie voor het NP te bieden. Dan zouden namelijk alleen de 'slechte risico's' blijven deelnemen, want jongere en ongehuwde deelnemers kunnen dan namelijk goedkoper in de 3^e pijler terecht.

Het is dus te verwachten dat de groep voor wie de NP dekking het hardste nodig is er geen gebruik van zal maken.

Er is ook een mogelijkheid van een uitloop dekking van het NP ten laste van het opgebouwde pensioenkapitaal. Voor korte periodes (3 maanden)

is dit geen probleem maar de wet staat uitloop tot 15 jaar toe. Dan bestaat het risico dat vrijwel het hele ouderdomspensioen wordt gebruikt ter dekking van het NP bij overlijden voor pensioendatum.

Bij een NP van 50% kan, afhankelijk van de man/vrouw verhouding in het fonds, tot 20% van de totale pensioenpremie nodig zijn voor alleen de dekking van het NP bij overlijden voor pensioendatum. Dit betekent dat voor alleenstaanden 20% van hun pensioenpremie aan de gehuwde deelnemers wordt overgedragen. Een dergelijke grote herverdeling is niet acceptabel in een stelsel dat juist bedoeld was om herverdeling tussen deelnemers te beperken.

1.3 Groot verschil in uitkering bij overlijden vlak voor of vlak na pensioendatum

In de WTP is het NP bij overlijden voor pensioendatum een percentage van het inkomen van de overleden partner zonder aftrek van de franchise, en bij overlijden na pensioendatum een percentage van het ouderdomspensioen, dus met aftrek van de franchise.

Dit kan bij 1 dag verschil in overlijdensdatum tot meer dan 7.500 euro verschil in de levenslange pensioenuitkering leiden.

1.4 Part-time werken

De inrichting van het NP als uitsluitend risicoverzekering heeft tot gevolg dat als oudere werknemers in de aanloop naar pensionering korter gaan werken, de NP dekking bij overlijden voor pensioendatum meteen evenredig wordt verlaagd. Het is te verwachten dat dit tot schrijnende situaties zal leiden bij mensen die wegens slechte gezondheid op latere leeftijd korter gaan werken. Ondanks een ruim voldoende pensioenopbouw kan dan het NP onredelijk laag uitvallen.

1.5 Vervallen NP-recht

Volgens de WTP vervallen alle NP-rechten als na einde deelname de vrijwillige voortzetting niet wordt geregeld. Maar zeker voor oudere deelnemers gaat de vrijwillige voortzetting in sterke mate ten koste van het ouderdomspensioen.

Het is te verwachten dat nabestaanden de pensioenfondsen zullen aanspreken op onvoldoende voorlichting als pas bij overlijden van de deelnemer blijkt dat het NP niet geregeld is.

2 Rendementsverdeling

2.1 Vermogensherverdeling bij rentewijziging

Door de definitie van beschermingsrendement leidt iedere wijziging van de risicovrije rente tot een grote vermogensverschuiving tussen de generaties. Het beschermingsrendement is een renteswap tussen oudere en jongere deelnemers. Deze constructie kan er toe leiden dat bij rente wijzigingen de individuele vermogens van de ene leeftijdsgroep sterk worden verhoogd en die van andere leeftijdsgroepen juist sterk worden verlaagd.

2.2 Rendementstoedeling over leeftijdsgroepen

In het solidaire contract wordt het beleggingsrendement ongelijk over de deelnemers verdeeld zonder dat die daar zelf iets over te zeggen hebben. De verschillen in toegewezen rendementen kunnen groot zijn. En rendementen kunnen ook negatief zijn voor de ene leeftijdsgroep en positief voor de andere groep. Het is te verwachten dat dit tot onvrede bij de deelnemers zal leiden.

In het flexibele contract hebben de deelnemers wel een keuze voor een bepaald beleggingsbeleid.

2.3 Belangentegenstelling

In het solidaire contract wordt het rendement ongelijk over de leeftijdsgroepen verdeeld. Meer rendement voor het ene leeftijdscohort is dus minder rendement voor het andere leeftijdscohort. Wijziging van de risicohouding in één leeftijdsgroep, heeft gevolgen voor het rendement dat andere leeftijdsgroepen krijgen. Er wordt zo een belangentegenstelling tussen de verschillende leeftijdsgroepen gecreëerd. Ook zal het voor velen een verrassing zijn dat het eigen rendement afhankelijk is van de keuzes van andere leeftijdscohorten.

2.4 Amendement Palland

Volgens het amendement Palland mag een pensioenfonds de individuele vermogens van gepensioneerde deelnemers herverdelen om tot een gelijke indexatie voor alle deelnemers te komen. Het bijhouden van individuele pensioenvermogens met een verschillende rendementstoedeling per leeftijdscohort is daarmee zinloos geworden. Dit amendement is ook in strijd met andere WTP artikelen waarin staat dat rendementen in de tijd over 10 jaar uitgesmeerd mogen worden maar niet over een langere tijd dan de verwachte resterende levensduur.

2.5 Uitlegbaarheid

De rendementsverdeling in het solidaire contract is sterk afhankelijk van de veranderingen in de risicovrije rente. Het is te verwachten dat pensioenfondsen grote moeite zullen hebben om dit aan de deelnemers uit te leggen. Ongelijke verdeling die niet uitgelegd kan worden en waar de deelnemers zelf geen invloed op hebben schaadt het vertrouwen in het pensioensysteem.

De WTP gaat uit van leeftijdscohorten van 5 jaar. Als het pensioenfonds niet kiest voor het flexibele contract met een uitkeringscollectief, of de

jaarlijkse vermogensherverdeling in het solidaire contract (amendement Palland), dan heeft dit tot gevolg dat de jaarlijkse pensioen verhoging/verlaging per leeftijdscohort anders uitvalt. Het is te verwachten dat het pensioenfonds dit niet aan de deelnemers uitgelegd kan krijgen.

Uit de aan de Tweede Kamer verstrekte rekenvoorbeelden blijkt dat voor jonge deelnemers de verwachte pensioenen in het ongunstige en het gunstige scenario extreem uit elkaar liggen. Voor een 25-jarige kan het goed weer pensioen een factor 10 hoger uitkomen dan het slecht weer pensioen. Voor een 45-jarige kan dit een factor 5 zijn. Verwachte pensioenen in het goed weer scenario kunnen ook veel hoger uitkomen dan het huidige inkomen.

Dit soort extreme verschillen zullen het vertrouwen in het pensioenstelsel ondermijnen.

2.6 Gebrek aan keuzevrijheid

In het solidaire contract is leeftijd het enige criterium voor de cohort indeling. Inkomen, burgerlijke staat, eigen woning bezit etc, zijn factoren met grote invloed op de risicodraagkracht. Maar deze mogen niet meegeteld worden. Het fonds wordt hierdoor gedwongen tot een risicohouding en een beleggingsbeleid dat voor de meeste deelnemers niet passend is.

3 Concurrentie met verzekeraars

De vrijwillige toetreding van ZZP-ers tot 3 jaar na vertrek en de deelname tot 10 jaar na vertrek uit een pensioenfonds brengen de pensioenfondsen in rechtstreekse concurrentie met de verzekeraars in de 3^e pijler. Zeker in de opbouw fase is het WTP-pensioen een individuele premie regeling die ook door een commercieel beleggingsbedrijf of verzekeraar uitgevoerd kan worden. De

solidariteitsreserve verandert hier weinig aan, tot nu toe is de enige zinvolle invulling voor de solidariteitsreserve het stabiliseren van de lopende uitkeringen. Het ligt dan meer voor de hand om deze reserve te vullen uit het vermogen bij pensionering, dan om de actieve deelnemers hier premie voor te laten betalen.

Door de verschillen in toezichtregels en rekenrente voor verzekeraars en pensioenfondsen ontstaat er een oneerlijke concurrentie tussen verzekeraars en pensioenfondsen die tot toezichtarbitrage leidt.

Het is te verwachten dat dit alles de verplichtstelling in gevaar brengt.

4. Beleggingsbeleid en deelnemers administratie

4.1 Beleggingsadministratie

Het deelnemersbestand van het fonds wisselt maandelijks door toetreders, baanwisseling en pensionering. In het solidaire contract is het rendement, en dus het pensioenvermogen van de deelnemer ook afhankelijk van de toewijzing aan de andere deelnemers.

Dit heeft tot gevolg dat er maandelijks tussen alle deelnemers afgerekend moet worden op basis van de maandelijks behaalde beleggingsresultaten. Hierdoor is het nodig dat de beleggingsadministratie één op één wordt gekoppeld aan de deelnemers administratie.

4.2 Lifecycle beleggen

Het life cycle beleggen is een theorie die bedoeld is voor individuele besparingen. In een collectief systeem zoals het huidige pensioen heeft het geen betekenis. Ook bij het uitkeringscollectief uit het flexibele contract of de herverdeling om tot gelijke indexaties te komen in het solidaire contract (Amendement Palland) heeft het life cycle beleggen geen betekenis meer omdat de resultaten over verschillende

leeftijdscohorten worden gedeeld. Het is daarom onjuist dat het pensioenfonds een beleggingsbeleid opgelegd krijgt dat niet past bij de gekozen pensioenregeling.

4.3 Beleggingsbeleid gepensioneerden 65%/35% regel

De WTP gaat er van uit dat het vermogen van de gepensioneerden voor minstens 65% onder het beschermingsrendement valt en dus niet meer rendement oplevert dan een staatslening. Volgens de modellen van de commissie parameters ligt de rente op staatsleningen structureel onder de inflatie. Bij de Tweede Kamer behandeling is al aangegeven dat een dergelijk beleggingsbeleid geen waardevast pensioen op kan leveren.

5 Invaren

5.1 Omzetting van een uitkeringsrecht naar een pensioenkapitaal

Een recht op een uitkering, waarbij het financiële risico bij het fonds ligt is een wezenlijk ander product dan een pensioenvermogen waarbij de risico's bij de individuele deelnemer liggen. Het staat de sociale partners vrij om de regeling voor toekomstige opbouw te wijzigen. Maar volgens art. 20 van de pensioenwet heeft zo'n wijziging geen betrekking op de al opgebouwde rechten.

Het is te verwachten dat een deel van de deelnemers bezwaar zal maken tegen de fundamentele wijziging van hun oude opgebouwde pensioenrechten die met de WTP wordt beoogd.

5.2 Ongelijke verdeling van de overdekking

Bij pensioenfondsen met een dekkingsgraad boven de 100% wordt dit extra vermogen volgens de WTP ongelijk over de deelnemers verdeeld. In de voorbeeldberekeningen in de MvT krijgen oudere gepensioneerden minder mee van de overdekking dan jongere deelnemers. Het gevolg is dat de gepensioneerden die het langst geen indexatie hebben gekregen,

het minste meekrijgen van de overdekking die met hun pensioenvermogen is behaald.

Het is te verwachten dat deze deelnemers hier bezwaar tegen zullen maken.

5.3 Rente gevoeligheid

De deelnemers krijgen bij het invaren minstens 95% van de technische voorziening mee. Dit bedrag is echter kritisch afhankelijk van de risicovrije rente op het moment van invaren. Voor een deelnemer van 35 jaar geeft 1% renteverandering ongeveer 40% verandering van het toe te kennen pensioenvermogen. De verdeling van het vermogen bij het invaren is daardoor sterk afhankelijk van het rentebeleid van de ECB in het jaar van invaren. Rentestappen van 0,5% zoals de ECB die nu uitvoert, hebben dan grote gevolgen voor het vermogen dat de jongere deelnemers meekrijgen.

In tegenstelling tot wat wordt beweerd, blijft de risicovrije rekenrente dus de basis van het WTP pensioen.

5.4 Achterstallige indexaties

De huidige pensioenwet biedt de mogelijkheid om achterstallige indexaties later in te halen. De indexatie achterstand ligt bij de meeste fondsen nu tussen de 20% en 30%. Bij het invaren worden deze voorwaardelijke rechten allemaal geschrapt.

Het is te verwachten dat dit bij de deelnemers op bezwaren stuit.

6 Compensatie afschaffen doorsnee premie

De WTP maakt het mogelijk om de compensatie voor het afschaffen van het doorsnee systeem uit het pensioenvermogen te betalen. De compensatie is nodig omdat in het nieuwe systeem de 40-plus deelnemers minder pensioen op kunnen bouwen dan in het oude

systeem. De compensatie is dus bedoeld voor de opbouw van nieuwe pensioenrechten. Volgens de pensioenwet is het pensioenvermogen bedoeld voor de dekking van de opgebouwde rechten en niet voor het opbouwen van nieuwe rechten, daar is de normale pensioenpremie voor bedoeld.

Volgens de WTP moet deze compensatie ook toegekend worden aan nieuwe toetreders die op het moment van invaren nog geen deelnemer waren.

Bij de meeste pensioenfondsen zal ongeveer 50% van het totale vermogen nodig zijn voor de opgebouwde rechten van de groep 40 tot 67 jaar. Dit is ook de groep die de compensatie doorsnee moet ontvangen. Deze groep betaalt de compensatie dus voor de helft zelf uit het eigen pensioenvermogen.

Het is dus te verwachten dat de bestaande deelnemers die de compensatie niet ontvangen, maar er wel, ten koste van de eigen achterstallige indexatie, aan meebetalen, hier bezwaar tegen maken.

7 Verschillende regelingen naast elkaar

Pensioenfondsen kunnen er ook voor kiezen om niet in te varen en de opgebouwde rechten onder het FTK te laten. Bij pensionering kunnen ook nieuwe toetreders, die onder het nieuwe systeem pensioenvermogen hebben opgebouwd, tot zo'n FTK fonds toetreden.

Het is te verwachten dat zeker een aantal gesloten fondsen niet zullen invaren.

Samen met de administratie van de oude rechten op het opgebouwde nabestaandenpensioen heeft dit tot gevolg dat het oude en het nieuwe systeem nog langdurig naast elkaar in stand gehouden moeten worden. De FTK fondsen, het solidaire contract, het flexibele contract en diverse

verzekerde regelingen, zullen ieder met hun eigen wetgeving naast elkaar blijven voortbestaan.

Als dit toch gebeurt, zou de keuzevrijheid om niet in te varen geen probleem hoeven zijn.

De problemen met de WTP

De WTP brengt een groot aantal problemen met zich mee. Nu is het pensioen vooral een sociale inkomensvoorziening. Met de WTP wordt het pensioen een individueel beleggingsproduct.

De belangrijkste problemen met de WTP zijn :

1. De extreme mate van individualisering

De WTP gaat uit van individuele vermogens tot in de uitkeringsfase. Dit is in de pensioenwereld zeer ongebruikelijk omdat pensioen juist bedoeld is om een levenslange uitkering te geven. Om toch een levenslange uitkering te kunnen geven moet daarom in de WTP het overgebleven vermogen van de overleden deelnemers op een ingewikkelde manier herverdeeld worden over de deelnemers die nog leven.

Zekerheid in pensioenen krijg je door de risico's met zoveel mogelijk deelnemers te delen en door te spreiden in de tijd. Dat kan door de jaarlijkse variaties in het beleggingsrendement te verrekenen met een buffer. In de WTP wordt het omgekeerde gedaan, door de individualiseren wordt het risicodraagvlak juist verkleind. En de buffers worden afgeschaft. Daardoor kan er minder beleggingsrisico genomen worden met als gevolg een lager rendement en dus een lager pensioen.

Deze sterke afwijking van de collectieve uitkeringsfases die in de pensioensector gebruikelijk zijn wordt nergens in de WTP gemotiveerd.

2. De focus op een nominaal pensioen

Het beschermingsrendement in de WTP is gedefinieerd als het

rendement dat nodig is voor een nominaal constant pensioen. Het inflatierisico wordt in de WTP volledig genegeerd. Over de lange termijn van een pensioenregeling is het inflatierisico veel belangrijker dan het beleggingsrisico. De gemiddelde inflatie vanaf 1980 tot en met 2022 bedroeg 2,5% per jaar. Bij een gemiddelde pensioenduur van 20 jaar is er bij 2,5% inflatie 40% koopkracht verlies. Een nominaal constant pensioen is dus een slecht pensioen.

3. De variabele rekenrente

In 2007 is de vaste rekenrente voor pensioenen vervangen door de variabele rekenrente gebaseerd op de rente op staatsleningen. Hierdoor is er een renterisico ontstaan dat er voor 2007 niet was. Om dit nieuwe risico te beheersen werden de pensioenfondsen gedwongen om in lang lopende obligaties en rente-afdekking via derivaten te beleggen. Deze rente derivaten hebben het nadeel dat er bij stijgende rente borg in cash betaald moet worden aan de tegenpartij waardoor de fondsen een liquiditeitsprobleem kunnen krijgen.

In 2022 heeft deze beleggingsstrategie voor de totale pensioensector een vermogensverlies van ongeveer 300 miljard euro opgeleverd. (zie Pensioen Pro 26 – 1 – 2023) Met de rekenregels en de daarbij passende beleggingsstrategie van voor 2007 zou het verlies veel minder groot geweest zijn.

Het systeem van de variabele rekenrente blijft in de WTP de basis voor de waardering van de pensioenverplichtingen. Hiermee blijft de focus in het beleggingsbeleid liggen op de korte termijn rente afdekking in plaats van op het lange termijn rendement.

Staatsobligaties worden aanbevolen als een veilige belegging

maar de werkelijkheid is dat langlopende obligaties een groter koers risico en een veel lager rendement hebben dan aandelen. En ook bieden ze geen enkele bescherming tegen het inflatie risico.

4. De rentegevoeligheid

Doordat de pensioenverplichting berekend worden op basis van de variabele rente op staatsleningen wordt alles zeer gevoelig voor de van dag tot dag wisselende rentestand. Op pensioendatum betekent 1% rente verandering ongeveer 10% meer of minder pensioen. Dit dwingt pensioenfondsen ertoe om al lang voor pensioendatum het beleggingsrisico terug te draaien met als gevolg een lager rendement en een lager pensioen. Voor een 35-jarige heeft het tot gevolg dat het verwachte pensioen, zoals op de UPO vermeld, van jaar op jaar 40% kan variëren. Het is te verwachten dat dit tot een ernstig verlies aan vertrouwen leidt.

5. De ongelijke toedeling van het rendement

Volgens de regels van de WTP wordt het beleggingsrendement ongelijk over de deelnemers verdeeld. Over die verdeling wordt beslist door het pensioenfondsbestuur zonder dat de individuele deelnemer daar iets over te zeggen heeft. Het is te verwachten dat het tot grote onvrede zal leiden als de ene deelnemer een hoog rendement krijgt en de andere deelnemer juist een laag of negatief rendement.

De ongelijke toedeling van het rendement zet de verschillende leeftijdscohorten tegen elkaar op. Het rendement voor de ene groep gaat immers altijd ten koste van het rendement van andere groepen.

Door de manier waarop het solidaire contract is ingericht, heeft een wijziging van de risico houding van de ene leeftijdsgroep ook invloed op het rendement dat andere leeftijdsgroepen krijgen. Dit zal leiden tot een permanente belangenstrijd tussen generaties.

6. De ongelijke indexaties

De indeling in leeftijdscohorten met per cohort een ander beleggingsbeleid en een ander rendement heeft ook tot gevolg dat voor de lopende pensioenen de indexatie per leeftijdsgroep anders uitvalt. Dank zij een amendement van het CDA mag het pensioenfonds ook kiezen voor het jaarlijks herverdelen van de individuele potjes om tot een gelijke indexatie komen. Het fonds is echter niet verplicht dit te doen. Deze herverdeling past ook niet in de strekking van de wet die juist is geschreven om herverdeling tussen de deelnemers te verhinderen. Volgens de MvT is de indexatie een gevolg van het behaalde rendement. Maar als het fonds kiest voor herverdeling om tot gelijke indexaties te komen is het behaalde rendement een gevolg van de verleende indexatie geworden.

7. Geen relatie tussen de indexatie en de inflatie

Deelnemers willen en verwachten een koopkrachtig pensioen dat de prijzen volgt. In de WTP is het pensioen echter vooral een beleggingsproduct. De indexaties en mogelijke verlagingen van het pensioen zijn daardoor volledig ontkoppeld van de inflatie en de prijsontwikkeling. Dit kan tot gevolg hebben dat in jaren van hoge inflatie de pensioenen niet verhoogd worden, of zelfs verlaagd, maar dat ze in jaren met lage inflatie juist sterk verhoogd worden.

8. De ongelijke verdeling van het vermogen bij het invaren
Pensioenfondsen met een hoge dekkingsgraad mogen hun reserves uitdelen. Maar volgens de rekenregels van de WTP krijgen oudere deelnemers dan minder indexatie dan jongere deelnemers. De buffers zijn in belangrijke mate opgebouwd met het beleggingsrendement op het vermogen van de oudere deelnemers. En die krijgen vervolgens het minste mee als de buffers worden uitgedeeld.
9. Onzekerheid bij het invaren
Bij het invaren moeten de deelnemers minstens 95% van de technische voorziening volgens de huidige rekenregels als individueel kapitaal meekrijgen. De technische voorziening is gebaseerd op de huidige volatiele rekenrente. Voor een 35-jarige deelnemer heeft dit tot gevolg dat bij 1% rente verandering zijn persoonlijke pensioenpot 40% hoger of lagere uit kan komen.
10. Herverdeling tussen generaties bij renteverandering
Door de manier waarop het beschermings- en het over-rendement zijn gedefinieerd in het solidaire contract, heeft iedere renteverandering tot gevolg dat er grootschalig vermogen heen en weer geschoven wordt tussen de verschillende leeftijdscohorten. Dit terwijl de wet volgens de MvT juist bedoeld was om herverdeling tussen generaties te voorkomen.
11. Overbodig onderscheid tussen de twee contracten
De wet kent het solidaire en het flexibele contract. In beide contracten zijn er individuele potjes maar wordt er collectief belegd. In het flexibele contract krijgt iedere deelnemer het rendement dat

hoort bij het eigen beleggingsprofiel. In het solidaire contract krijgt men het rendement dat door het pensioenfonds bestuur aan ieder leeftijdscohort wordt toegekend. Echter iedere rendementstoedeling uit het solidaire contract kan ook bereikt worden met een geschikt gekozen beleggingsmix in het flexibele contract. In het flexibele contract is duidelijk welke beleggingsmix de deelnemer heeft en kan de deelnemer ook zelf kiezen voor een bepaalde mix. In het solidaire contract wordt dit verborgen onder ondoorzichtige verdelingsregels en kan de deelnemer niet zelf kiezen.

12. Het nabestaanden pensioen (NP)

In de WTP wordt gesuggereerd dat het nabestaanden pensioen bij overlijden voor pensioendatum 50% van het inkomen van de overleden partner zal zijn. De manier waarop het NP is ingericht heeft echter tot gevolg dat het NP aanzienlijk duurder is dan in het huidige systeem. Als een pensioenfonds kostenneutraal over wil gaan zal het NP bij overlijden voor pensioendatum in de orde van 15% liggen. Bij het 50% NP blijkt dat ongeveer 15% tot 25% van de premie nodig is voor de dekking van alleen het risico op overlijden voor pensioendatum. Een dergelijk premiebeslag is niet eerlijk ten opzicht van alleenstaanden die hier wel aan mee moeten betalen maar er geen compensatie voor krijgen.

Verder is er in de WTP een ongemotiveerd groot verschil in NP bij overlijden vlak voor, of vlak na pensioendatum. Doordat in de WTP de bestaande, opgebouwde NP rechten in stand blijven, ontvangt men gedurende een overgangperiode van 40 jaar bij overlijden voor pensioendatum twee nabestaande pensioenen, één uit het

nieuwe stelsel en één uit het oude stelsel. Omdat zeker de eerste jaren de nabestaanden pensioenen uit het oude stelsel nog vrij hoog zijn, zullen de pensioenfondsen het nieuwe NP zo laag mogelijk vast stellen.

Het nieuwe NP is een risico verzekering zonder opbouw. Dit heeft tot gevolg dat de dekking vervalt als men niet meer werkt. En als iemand korter gaat werken, wordt ook meteen de NP dekking verlaagd. Dit kan ertoe leiden dat zelfs al heeft iemand een pensioentegoed van een paar ton, er toch geen cent voor de nabestaanden beschikbaar is.

13. Concurrentie met verzekeraars

Volgens de WTP mogen ZZP-er tot 3 jaar na vertrek uit een fonds op vrijwillige basis terugkeren en 15 jaar lang in het fonds blijven deelnemen. De pensioenfondsen komen hiermee in een rechtstreekse concurrentiepositie met de verzekeraars. Dit is echter geen eerlijke concurrentie:

Verzekeraars mogen de Europese rekenrente gebruiken in plaats van de doorgaans lagere DNB rekenrente. Commerciële verzekeraars kunnen daarom bij dezelfde premie een hoger pensioen beloven.

Ook kunnen de verzekeraars een NP bieden op basis van kapitaal opbouw. Dit is vooral voor oudere ZZP-ers veel goedkoper dan de kostendekkende premie van het risico pensioen uit de WTP.

Als pensioenfondsen de vrijwillige voortzetting voor ZZP-ers tegen een doorsnee premie aanbieden is het WTP-NP weer goedkoper

maar dit wordt bereikt met een forse subsidie aan de ouderen door de jongeren. Het pensioenfonds loopt hierdoor het risico alleen de slechte risico's (oudere gehuwden) binnen te halen terwijl de goede risico's (jongeren en alleenstaanden) naar de verzekeraars vertrekken.

14. Uitvoerbaarheid en uitlegbaarheid

De rendementstoedeling in de WTP is bij rente sprongen zeer ingewikkeld en niet uit te leggen. Het is in het WTP-systeem normaal dat bij renteveranderingen het ene leeftijdscohort er forse bedragen bij krijgt terwijl een ander leeftijdscohort grote verliezen heeft. Met geen andere verklaring dan : "dit is wat er uit de computer komt"

In de flexibele regeling met beleggingsvrijheid moet het pensioenfonds de deelnemer de gelegenheid geven om zelf de verantwoordelijkheid voor de beleggingen over te nemen. Als dit betekent dat de deelnemer zelf van dag tot dag met zijn pensioentegoed op de beurs moet kunnen handelen, is dit niet uitvoerbaar voor de pensioenfondsen.

15. Compensatie afschaffing van het doorsnee systeem

De afschaffing van het systeem van doorsnee premie en doorsnee opbouw leidt er toe dat er voor de groep 45-plus minder pensioenopbouw lijkt te zijn dan in het huidige systeem. Voor de afschaffing van de doorsneepremie wordt compensatie gezocht bij het pensioenvermogen. De afschaffing is een politieke wens, maar de rekening wordt neergelegd bij de deelnemers van

pensioenfondsen.

Dit is juridisch aanvechtbaar:

- Het pensioenvermogen is opgebouwd uit de premies van de huidige deelnemers en bestemd voor de financiering van de opgebouwde rechten.
- De compensatie doorsneepremie heeft echter betrekking op toekomstig op te bouwen rechten. Nieuwe pensioenrechten horen betaald te worden uit nieuwe premie en niet door het afnemen van het vermogen dat bedoeld is voor de reeds opgebouwde rechten.

Bij een normaal pensioenfonds is ongeveer 40% van het totale vermogen nodig voor de gepensioneerden, 50% voor de pensioenrechten van de groep 45 tot 67 jaar, en 10% voor de groep 20 tot 45 jaar. Wanneer de compensatie voor het afschaffen van het doorsnee systeem uit het pensioenfonds wordt gehaald, betaalt de groep 45 tot 67 jaar de compensatie dus voor de helft zelf. De andere helft wordt dan grotendeels betaald door de gepensioneerden die, doordat ze de hele cyclus van jong naar oud hebben doorlopen, zelf geen voordeel hebben gehad van het doorsnee systeem.

Nabestaandenpensioen bij overlijden voor pensioendatum

Samenvatting

Het nabestaanden pensioen (NP) bij overlijden voor pensioendatum is in de WTP een levenslange uitkering van X% van het inkomen van de overleden deelnemer. Dit is een risico verzekering, er vindt geen opbouw plaats en er wordt geen gebruik gemaakt van het opgebouwde vermogen in het ouderdomspensioen (OP) van de deelnemer.

Het uitkeringspercentage X% is begrensd op maximaal 50%.

In het huidige pensioensysteem is het NP in veel regelingen een combinatie van een risicoverzekering en een opbouwregeling.

Een gebruikelijke regeling is dat het NP bij overlijden voor pensioendatum uitkomt op 70% van het bereikbaar OP.

Het ambitie niveau van het OP is 70% van het salaris boven de franchise. Hiermee komt het NP op 49% van het salaris boven de franchise.

Ongeveer 13% van de mannen en 10% van de vrouwen overlijdt voor de pensioendatum. De regeling voor overlijden voor pensioendatum is dus voor behoorlijke aantallen deelnemers van belang. Het is echter ook een dure regeling omdat de uitkeringsduur gemiddeld langer is dan de normale pensioenduur.

Het lijkt alsof het WTP-NP een behoorlijke verbetering is ten opzichte van de huidige regeling. Dit heeft echter een prijs.

Bij de maximale regeling van 50% NP blijkt dat ongeveer 16% tot 26% van de totale premie nodig is voor alleen de dekking van het NP bij overlijden voor de pensioendatum.

De huidige NP regeling voor overlijden voor pensioendatum kost tussen de 5% en de 8% van de totale premie.

Omdat mannen een kortere verwachte levensduur hebben en gemiddeld 2 jaar ouder zijn dan hun vrouw, is het NP voor de man duurder dan voor de vrouw. De kosten van de NP regeling hangen daarom af van de verhouding tussen het aantal mannen en vrouwen in het pensioenfonds. Bij een kosten neutrale invulling van het NP bij overlijden voor pensioendatum zou de WTP uitkering op ongeveer 15% van het salaris van de overleden deelnemer uitkomen. In dat geval is het WTP-NP bijna altijd een stuk lager dan het huidige NP.

Dat bij gelijke kosten de WTP regeling veel slechter is dan het huidige NP heeft de volgende oorzaken.

- Het WTP-NP is een risico verzekering die een levenslange uitkering biedt, maar geen gebruik maakt van het opgebouwde vermogen in het OP van de deelnemer. Dit heeft tot gevolg dat voor een deelnemer van 65 jaar met een partner van 63 jaar er meer dan 20 jaar uitkering verzekerd wordt.

Als het vermogen in het OP van de deelnemer gebruikt kan worden is maar een overbrugging voor de partner van 2 jaar nodig tot aan de datum waarop het OP van de deelnemer in zou gaan. Of een overbrugging van 4 jaar tot de eigen AOW datum van de partner.

- Er wordt in het WTP-NP geen rekening gehouden met de franchise in de pensioenopbouw en met de AOW of ANW uitkering die de partner zelf ontvangt. Dit heeft tot gevolg dat bij overlijden vlak voor de pensioendatum de NP uitkering voor de partner veel hoger uitkomt dan bij overlijden vlak na de pensioendatum van de deelnemer. Ook is het mogelijk dat bij deelnemers met kinderen onder de 18 jaar, de NP-uitkering samen met de ANW uitkering hoger is dan het inkomen van de overleden partner.

Verder zijn er nog de volgende problemen met de NP-regeling in de WTP

- De actuarieel benodigde premie voor het WTP-NP stijgt sterk met de leeftijd. Het pensioenfonds gebruikt echter een doorsnee premie voor het NP in een verplichte regeling. (art 17 pensioenwet)
Dit leidt tot een ex-ante herverdeling van jong naar oud. Voor 60+ deelnemers met een modaal inkomen kan dit tot meer dan 1000 euro per jaar premiesubsidie leiden. Bij vrijwillige verzekeringen mag het fonds wel de actuarieel benodigde premie heffen
- Ex-deelnemers die als ZZP-er doorgaan mogen hun deelname in het pensioenfonds nog 15 jaar op vrijwillige basis voortzetten. Deze deelnemers zullen doorgaans wat ouder zijn. Deelname tegen de doorsnee premie gaat dan ten koste van de jongere deelnemers die verplicht in het fonds zitten. Het fonds is daarom gedwongen voor deze vrijwillige deelnemers de actuariële premie te rekenen. Omdat de vrijwillige deelnemer ook het werkgeversdeel van de premie moet betalen, wordt de regeling daarmee erg duur. Voor alleenstaande deelnemers is de vrijwillige regeling niet aantrekkelijk. Bij een 3^e pijler aanbieder kunnen zij voor dezelfde premie aanzienlijk meer pensioenvermogen opbouwen zonder NP dekking.
- De NP regeling bij overlijden voor pensioendatum is een ex-ante herverdeling van alleenstaanden naar samenwonenden en gehuwden. De regeling is daarom in strijd met de bedoeling van de wet om ex-ante herverdeling te voorkomen. Het is ook niet eerlijk voor alleenstaanden die wel de premie moeten betalen maar hier

geen compensatie voor krijgen.

- Omdat de bestaande opgebouwde NP rechten in stand blijven worden in de overgangstijd de NP uitkeringen veel hoger. Nabestaanden krijgen dan immers zowel een uitkering uit het nieuwe stelsel als één uit het oude stelsel. Pensioenfondsen zullen dit gebruiken om de hoogte van het NP zo laag mogelijk vast te stellen in de regeling. Maar dit is weer ten nadele van jonge deelnemers die nog weinig opgebouwd NP in het oude stelsel hebben.

Hoe dan wel ?

Een veel beter en goedkoper NP systeem is mogelijk door middel van een combinatie van een opbouw systeem met een risico verzekering voor de ontbrekende opbouw en de periode tussen overlijden en AOW datum van de partner. Naarmate de deelnemer ouder wordt stijgt de overlijdenskans, maar omdat er een groter vermogen beschikbaar is uit het opgebouwde pensioen, daalt het financiële risico voor het pensioenfonds. De benodigde premie is dan ook veel lager.

Dit past ook beter bij de huidige NP systemen zodat de bestaande rechten op NP eenvoudig in de regeling geïntegreerd kunnen worden. Dubbele nabestaanden-pensioenen treden dan niet op.

Ook is er dan een betere aansluiting tussen het NP bij overlijden voor, en overlijden na pensioendatum.

Bijlage:

Kosten nabestaandenpensioen bij overlijden voor pensioendatum in de WTP

1. De noodzaak van een NP bij overlijden voor pensioendatum

In de vorige eeuw ging de overheid uit van de man als kostwinner. Bij overlijden van de man verstrekke de overheid aan de weduwe een uitkering ter hoogte van de AOW voor alleenstaanden. Het NP was hierop een aanvulling.

In het kader van de gelijke behandeling van mannen en vrouwen werd deze Algemene Weduwen en Wezen Wet (AWW) vervangen door de Algemene Nabestaanden Wet (ANW) en kregen ook mannen recht op een uitkering

Onder het motto van economische zelfstandigheid heeft de overheid de ANW uitkering beperkt tot nabestaande partners met kinderen onder de 18 jaar. Ook is er een regeling voor arbeidsongeschikte partners. De ANW uitkering is in principe 70% van het minimumloon. Inkomsten uit arbeid van de partner worden gedeeltelijk gekort op de ANW uitkering.

Aangezien de partner met kinderen ook recht heeft op een overheidsuitkering is er alle reden om ook voor het NP alleen het gedeelte van het inkomen boven de franchise te verzekeren. In de WTP is er echter voor gekozen het hele inkomen van de deelnemer te verzekeren. Dit kan er toe leiden dat voor deelnemers met lage inkomens het NP + ANW hoger wordt dan het inkomen van de overleden deelnemer.

In de WTP is ook gekozen voor een levenslang NP, zonder rekening te houden met de AOW die de achterblijvende partner later zal ontvangen. Bij overlijden na pensioendatum is NP-uitkering er wel op gebaseerd dat de partner ook AOW ontvangt. Dit heeft tot gevolg dat er een groot

verschil in uitkeringshoogte kan ontstaan bij overlijden vlak voor of vlak na pensioendatum.

Ongeveer 13% van de mannen en 10% van de vrouwen overlijdt voor pensioendatum van 67 jaar.

2. De kosten van het WTP - NP bij overlijden voor pensioendatum

Bij overlijden voor pensioendatum is het NP een percentage van het totale inkomen van de overleden partner. Het fiscale maximum is 50%. Omdat er in het WTP-NP geen rekening gehouden wordt met de franchise is dit aanzienlijk hoger dan de huidige nabestaanden pensioenen. De minister heeft gezegd dat er met de WTP geen premie verhoging of versoering van de uitkeringen is bedoeld. Dit betekent dat het is te verwachten dat de fondsen zullen kiezen voor een NP uitkering aanzienlijk lager dan het fiscaal maximum van 50%.

Met de sterfte tafels is het mogelijk om uit te rekenen wat de actuariële benodigde premie is voor het nieuwe NP. Deze premie hangt af van de leeftijd van de deelnemer en zijn of haar partner, en of het om man of vrouw gaat. Verder speelt het verwacht rendement een rol. Volgens art 17 van de pensioenwet moeten fondsen met verplichte deelname een leeftijdsonafhankelijke doorsnee NP premie gebruiken. De kosten van de regeling zijn natuurlijk wel afhankelijk van de werkelijke actuariële premie.

2.1. Rendement

De parameters gaan uit van een rendement van 5,4% op aandelen, 2% inflatie, en een risicovrije rente die altijd onder de inflatie ligt. Dit levert een reëel rendement op aandelen op van $5,4\% - 2\% = 3,4\%$

De WTP gaat er van uit dat de hoogte van uitkeringen wordt bepaald onder de aanname dat maximaal 35% van het vermogen risicodragend is belegd.

Bij elkaar levert dit een verwacht reëel rendement op het vermogen behorende bij een lopende NP uitkering op van $0,65 * 0\% + 0,35 * 3,4\%$
 $= 1,19\%$

2.2. *Premie hoogte NP*

De onderstaande tabellen en grafieken geven de hoogte van de benodigde premie voor het NP bij overlijden voor pensioendatum volgens de WTP. In deze paragraaf wordt de premie weergegeven als het jaarlijkse bedrag per euro verzekerd partnerpensioen.

De benodigde premie kan in 2 delen gesplitst worden:

A: het deel dat nodig is voor uitkeringen tot de AOW datum van de partner

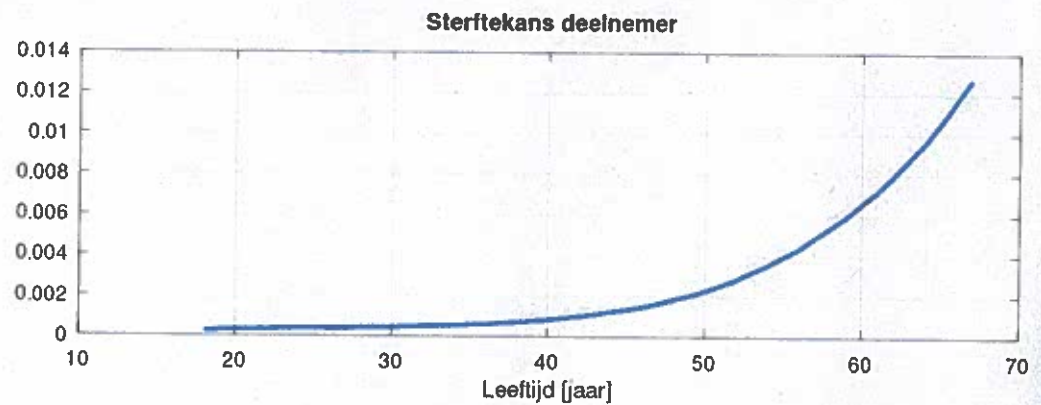
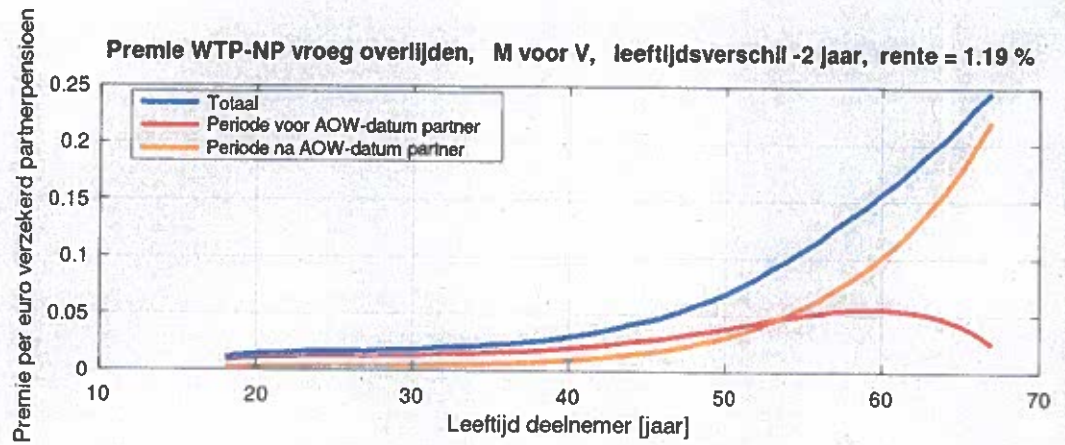
B: het deel dat nodig is voor de uitkeringen na de AOW datum van de partner.

Het A-deel neemt eerst toe met de leeftijd omdat de sterfte kans van de deelnemer stijgt met de leeftijd. Rond 60 jaar is het maximum bereikt, daarna daalt deze component omdat de partner de AOW leeftijd nadert en er dus minder uitkeringsjaren nodig zijn.

Het B deel stijgt voortdurend met de leeftijd door de stijgende sterfte kans.

Voor deelnemers onder de 55 jaar is het A deel groter dan het B deel

Voorbeeld voor deelnemer (Man) met partner (Vrouw) die 2 jaar jonger is:

Tabel 1 Benodigde premie per euro NP bij overlijden voor pensioendatum

Deelnemer (Man) is 2 jaar ouder dan partner (Vrouw)

Leeftijd	Psterf [%]	Premie	Deel A	Deel B
20 jaar	0.030	0.014	0.011	0.003
30	0.044	0.018	0.013	0.005
40	0.084	0.030	0.020	0.01
50.	0.228	0.068	0.038	0.030
55.	0.397	0.107	0.050	0.057
60.	0.659	0.157	0.056	0.102
65.	1.060	0.219	0.041	0.177

Voorbeeld (rode cijfers) :

Stel de deelnemer (M) is 65 jaar. De partner is 2 jaar jonger, dus 63 jaar.

De deelnemer heeft een kans van iets meer dan 1% om dat jaar te overlijden. Zijn partner krijgt dan 4 jaar een uitkering voor de eigen AOW leeftijd. De verwachte kosten hiervan zijn dan per euro verzekerd pensioen $1,06\% * 4 = 0.0424$. Omdat er ook nog enig rendement gemaakt wordt zijn de kosten iets lager; **0.041**.

Na AOW datum heeft de partner nog een verwachte levensduur van ongeveer 18 jaar. De kosten hiervan zijn $1.06\% * 18 = 0.191$. Door het effect van het rendement tijdens de uitkeringsfase kom je weer iets lager uit op **0.177** euro. De totale verwachte kosten, en dus de premie, komt nu uit op **0.219** euro per euro verzekerd NP.

Effect van leeftijdsverschil voor mannen en vrouwen

Kolom L geeft de leeftijd van de deelnemer, de delta geeft aan hoeveel jaar de partner ouder of jonger is dan de deelnemer.

De waarden in de tabel geven aan hoeveel premie er per jaar betaald moet worden om 1 euro levenslang NP te verzekeren.

Tabel 2 geeft de waarden voor een manlijke deelnemer met een vrouwelijke partner, tabel 3 die voor een vrouwelijke deelnemer met manlijke partner.

Tabel 2 Benodigde premie per euro NP bij overlijden voor pensioendatum

		Deelnemer is Man, partner is Vrouw				
		===== delta =====				
L		5	2	0	-2	-5
° 40		0.027	0.028	0.029	0.030	0.031
45		0.039	0.041	0.043	0.044	0.046

50	0.059	0.063	0.066	0.068	0.072
55	0.090	0.097	0.102	0.107	0.114
60	0.127	0.140	0.149	0.157	0.170
65	0.170	0.191	0.205	0.219	0.239

Tabel 3 Benodigde premie per euro NP bij overlijden voor pensioendatum

Deelnemer is Vrouw, partner is Man

Vrouw ===== delta =====

L	5	2	0	-2	-5
40	0.020	0.021	0.022	0.023	0.024
45	0.031	0.033	0.034	0.036	0.038
50	0.046	0.049	0.052	0.054	0.058
55	0.063	0.069	0.073	0.077	0.082
60	0.082	0.091	0.097	0.103	0.112
65	0.098	0.111	0.120	0.129	0.142

Voorbeeld:

Stel deelnemer is een man van 50 met een inkomen van 40.000 euro. Het NP is 50% van het inkomen. Zijn vrouw is 2 jaar jonger. Dan is de verzekerde NP uitkering 20.000 euro. Hiervoor is een jaarpremie van $20.000 * 0,068 = 1360$ euro nodig.

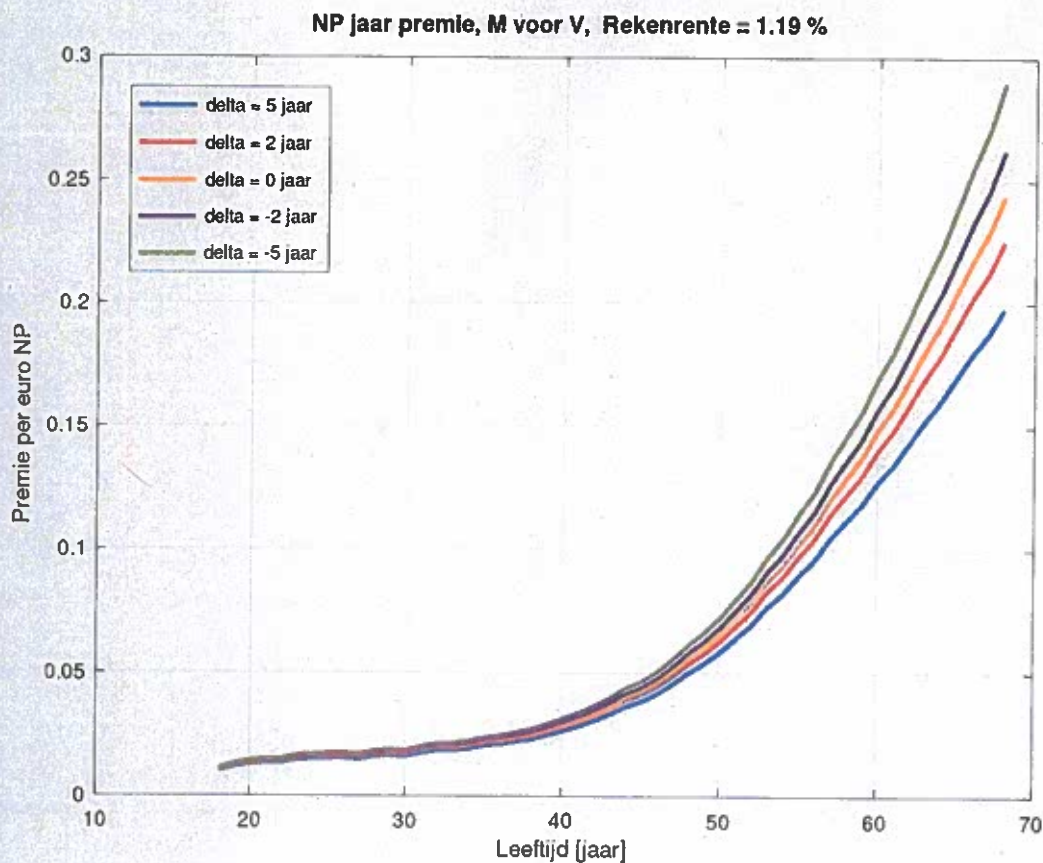
Bij een franchise van 16.322 (bedrag 2023) en een pensioenpremie van 26% van het inkomen boven de franchise zou voor deze deelnemer een pensioenpremie van

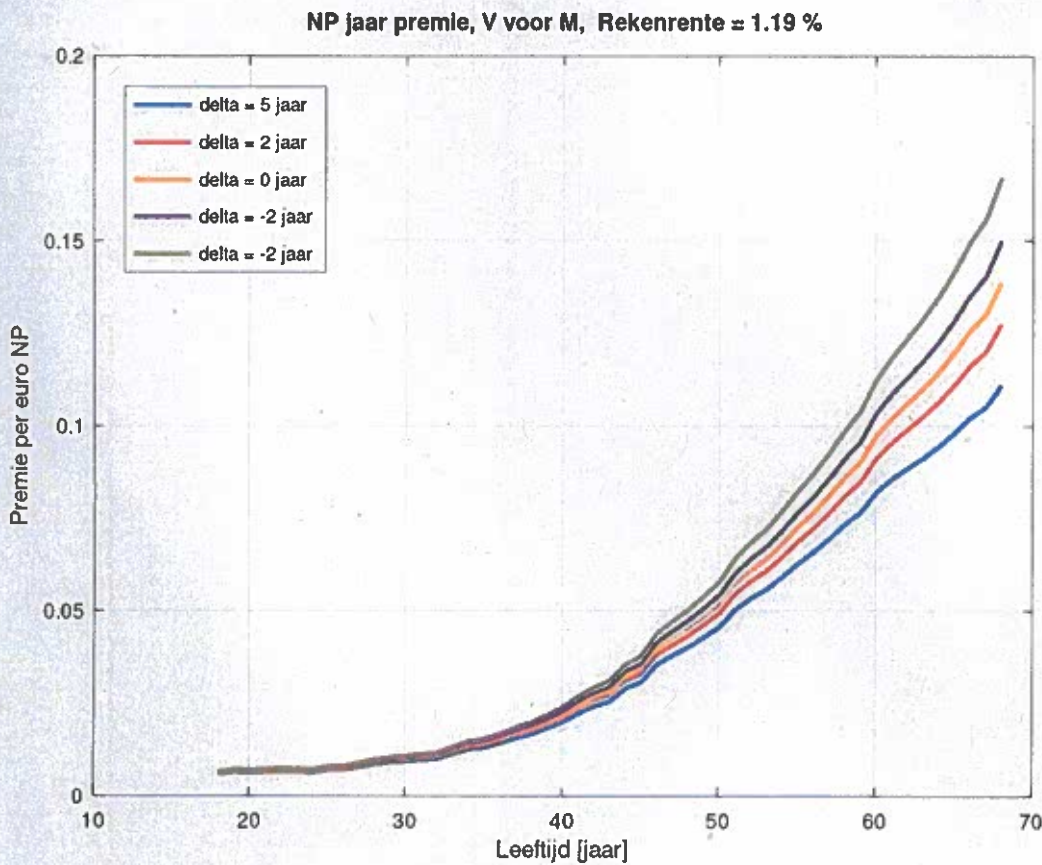
$26\% \cdot (40.000 - 16.322) = 6.156$ betaald worden.

De premie voor het NP is dus een behoorlijk deel (22%) van de totale pensioenpremie.

De onderstaande grafieken geven de resultaten vanaf 18 jarige deelnemers. De grafiek geeft de benodigde jaar premie per euro verzekerd NP.

Tot een leeftijd van 40 jaar zijn de grafieken nog enigszins vlak, daarna stijgen ze exponentieel. Dit komt overeen met de exponentiele stijging van de sterftekans met de leeftijd.

2.3. Premie heffing voor het WTP-NP

Bij overlijden voor pensioendatum wordt het inkomen van de deelnemer verzekerd voor het NP. Bij het ouderdomspensioen (OP) en bij overlijden na pensioendatum van de deelnemer is alleen het inkomen boven de franchise verzekerd.

Het is dan logisch dat de premie voor het vroeg overlijden wordt berekend over het gehele inkomen en dat de premie voor het ouderdomspensioen en het NP bij overlijden na pensioendatum wordt berekend over het inkomen boven de franchise.

Volgens art 17 van de pensioenwet is dit ook mogelijk. Het heeft wel tot gevolg dat de totale pensioenpremie percentage inkomens afhankelijk wordt. Voor deelnemers met lage inkomens gaat de premie dan omhoog omdat de NP premie over het hele inkomen geheven wordt

Voor 18 en 19 jarigen ligt het minimumloon onder de franchise van 16.322. Dit zou er dus toe leiden dat deze deelnemers wel verzekerd zijn, en premie betalen voor het nabestaanden-pensioen maar niet voor het ouderdomspensioen. Voor de ongehuwde deelnemers heeft dit tot gevolg dat ze premie betalen voor een verzekering die ze niet nodig hebben, terwijl ze geen vermogen opbouwen voor hun eigen pensioen dat ze later wel nodig hebben.

2.4. Doorsnee premie voor NP

Hoewel de WTP vooral is ontworpen om de doorsnee premie af te schaffen, moet het pensioenfonds voor de NP dekking weer een doorsnee premie hanteren. Uitgaande van een gelijke verdeling van de deelnemers over alle leeftijden van 20 tot 67 jaar, en een aanname over het verloop van het gemiddelde salaris met de leeftijd kan dan een doorsnee premie geschat worden. Het is gebruikelijk om de pensioenpremie alleen te heffen over het deel van het salaris dat boven de franchise ligt. Echter het NP verzekerd het hele inkomen, het is dan logischer om de premie ook over het hele inkomen te berekenen.

Uitgangspunten voor het berekenen van de doorsnee premie voor het NP

- De deelnemer heeft een startsalaris van 23.200 (minimumloon) en een eindsalaris van 43.000 euro op 45 jarige leeftijd. Over de hele loopbaan heeft deze deelnemer dan een modaal salaris van 37.000 euro
- De pensioenpremie is 26% van het inkomen boven de franchise van 16.322. Dit komt ongeveer overeen met de premie hoogte van ABP en PFZW.
- De man wordt 2 jaar ouder dan de vrouw verondersteld. Het NP is 50% van het inkomen van de overleden partner.

- Een reëel rendement van 1.19% boven de inflatie.

Hiermee volgt voor de benodigde doorsnee premie op basis van de AG sterftetafel:

Voor de manlijke deelnemer 3,84% van het hele salaris

Voor de vrouwelijke deelnemer 2,32% van het hele salaris

Het pensioenfonds moet voor mannen en vrouwen dezelfde premie rekenen. De werkelijke doorsnee premie hangt dan af van de verhouding tussen de aantallen mannen en vrouwen en hun inkomens in het fonds.

Bij een fonds waarbij 2/3 van de salarissom door mannen wordt verdiend, zou de doorsnee premie uitkomen op

$0,67 \cdot 3,84\% + 0,33 \cdot 2,32 = 3,34\%$ van het hele salaris.

Voor een deelnemer met een salaris van 37.000 euro volgt dan:

Totale pensioenpremie nu 26% van (37.000 – 16.322) = 5.376 euro

Benodigd voor NP doorsnee premie 3,34% van 37.000 = 1.258 euro

Beschikbaar voor opbouw ouderdompensioen = 4.118 euro

In de onderstaande grafiek wordt aangegeven hoeveel premie er voor deze deelnemer wordt betaald en hoe die premie is verdeeld over OuderdomsPensioen (OP) en NabestaandenPensioen (NP).

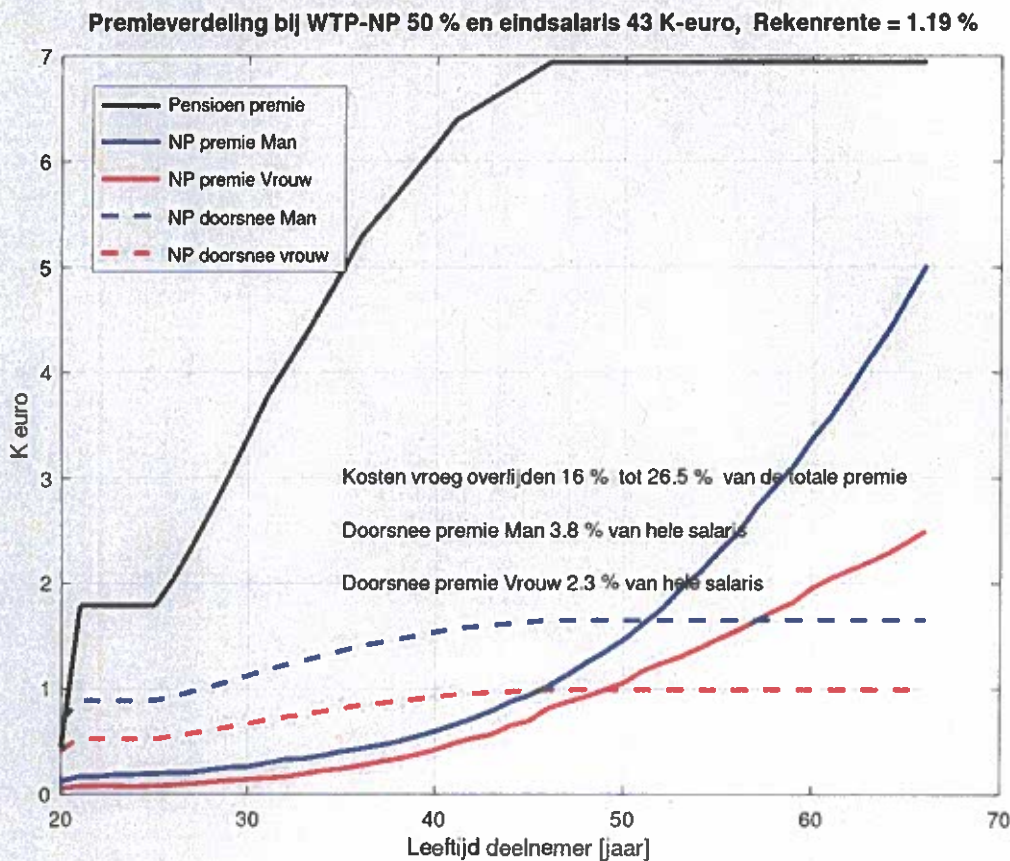
Onder de 21 jaar verdient deze deelnemer het minimumjeugdloon, van 21 tot 25 jaar het minimumloon en daar na maakt hij carrière tot een salaris van 43.000 euro.

De blauwe en rode getrokken lijnen geven de actuariael benodigde premie voor het NP. De onderbroken lijnen geven aan hoeveel er betaald wordt bij een gelijke doorsnee premie over het hele salaris voor alle deelnemers.

Uit de grafieken blijkt dat er bij gebruik van een doorsnee premie voor het NP een aanzienlijke herverdeling van iona naar oud ontreedt. Voor

deelnemers ouder dan 50 jaar is de waarde van het NP aanzienlijk hoger dan de premie die ze er voor betalen. Voor deelnemers boven de 60 jaar loopt deze herverdeling op tot ruim boven de 1000 euro per jaar bij een totale premie van 7000 euro.

Ook blijkt dat een zesde deel tot een kwart van de totale premie nodig is voor alleen de dekking van het NP bij overlijden voor de pensioendatum.

De kosten voor het WTP-NP bij overlijden voor pensioendatum met hoogte NPperc en gebruik van een doorsnee premie kunnen nu berekend worden als percentage van het salaris van de deelnemer of als fractie van de totale pensioenpremie.

	Als percentage van het hele salaris	Als fractie van de totale premie
Voor Mannen	NPperc * 7,68%	NPperc * 53%

Voor Vrouwen	NPperc * 4,64%	NPperc * 32%
--------------	----------------	--------------

3. Kosten van het huidige NP bij overlijden voor pensioendatum

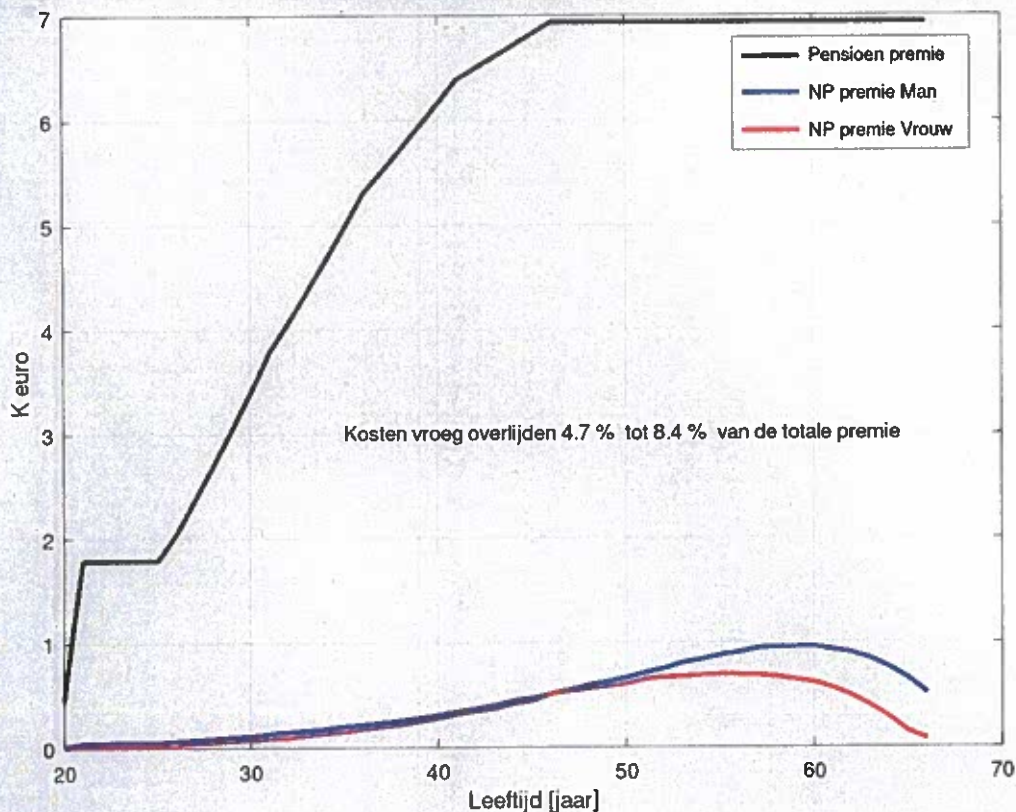
Veel pensioenfondsen hebben nu de regeling dat het NP bij overlijden voor pensioendatum gelijk is aan het bereikbaar NP als de deelnemer met zijn huidige salaris tot pensioendatum was blijven leven. Bij een bereikbaar OP van 70% van het eindsalaris en een NP van 70% van het OP volgt dan een NP van 49% van het salaris boven de franchise. Het NP is hiermee een combinatie van een risico verzekering en een opbouw systeem. De risico verzekering is voor de uitkering tot pensioendatum van de partner en de nog ontbrekende opbouw in het OP.

In de grafiek is dit weer uitgerekend met de deelnemer (Man) 2 jaar ouder dan de partner (Vrouw).

Nu blijkt dat de kosten voor het NP dalen op leeftijden boven de 55 jaar. Dit is omdat het aantal jaren dat nog overbrugd moet worden dan sterk afneemt. Ook is het vermogen voor het OP op deze leeftijd al grotendeels opgebouwd en beschikbaar voor de NP uitkeringen na AOW datum partner.

Bij deze regeling blijkt dat de kosten voor NP bij overlijden voor pensioendatum uitkomen op 8.4% van de totale premie voor mannen en 4.7% voor vrouwen.

Premieverdeling bij huidig NP 49 % en eindsalaris 43 K-euro, Rekenrente = 1.19 %
 NP opbouw met risicoverzekering voor overbrugging tot AOW datum en ontbrekende opbouw

Om voor het WTP systeem op ongeveer dezelfde kosten uit te komen als in het huidige systeem, moet het WTP-NP verlaagd worden tot 15% van het inkomen van de deelnemer.

4. De hoogte van de uitkering in het WTP – NP

Het is onduidelijk wat de motivatie in de WTP voor een bepaalde hoogte van het NP is. Voor deelnemers met kinderen onder de 18 jaar is er de ANW uitkering. De NP uitkering is dan een aanvulling op de ANW uitkering die de partner ontvangt.

Voor deelnemers zonder jonge kinderen gaat de overheid uit van economische zelfstandigheid. Een levenslange NP uitkering is dan eigenlijk niet nodig. Een tijdelijke overbruggingsuitkering die de partner tijd geeft het leven opnieuw in te richten had meer voor de hand gelegen.

een vrijwillige NP verzekering voor wie daar behoefte aan heeft zou ook een goede oplossing zijn.

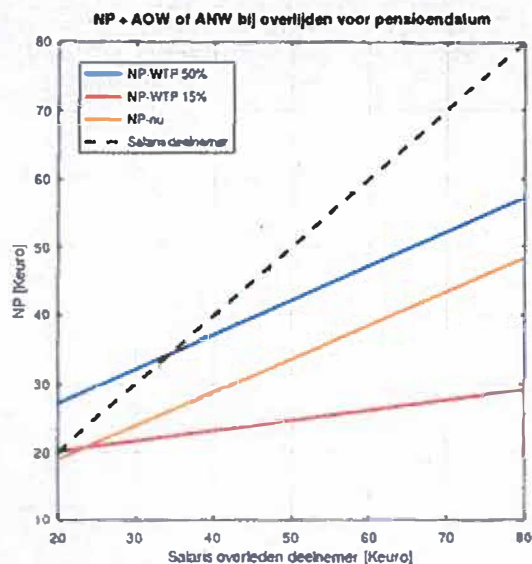
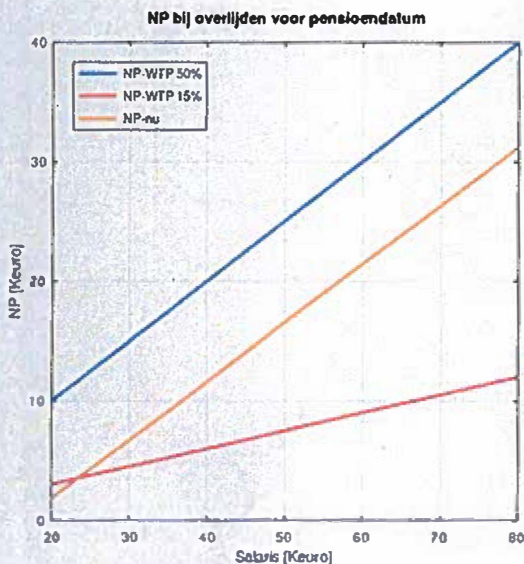
Het is nu aan het pensioenfonds om een hoogte voor het NP te kiezen. Om de excessieve kosten van het NP bij overlijden voor pensioendatum te beperken ligt het dan voor de hand om juist wel rekening te houden met de ANW of AOW uitkering die de partner mogelijk ook ontvangt.

De hoogte van de uitkering hangt natuurlijk af van het percentage van het inkomen van de deelnemer dat het pensioenfonds instelt voor het NP.

In de onderstaande tabel worden 2 percentages gebruikt: 50% als het fiscaal maximum en 15% als het percentage voor een NP bij overlijden voor pensioendatum dat kostenneutraal is t.o.v. de huidige situatie. De tabel geeft de hoogte van het NP en de hoogte van het totale inkomen van de partner inclusief ANW of AOW uitkering.

	WTP NP 50% voor AOW datum Partner	WTP NP 50% na AOW datum Partner incl AOW	WTP NP 15% voor AOW datum Partner	WTP NP 15% na AOW datum Partner incl AOW	Huidige regeling voor AOW datum Partner	Huidige regeling na AOW datum Partner incl AOW
Inkomen						
25000	€ 12.500	€ 29.670	€ 3.750	€ 20.920	€ 4.252	€ 21.422
30000	€ 15.000	€ 32.170	€ 4.500	€ 21.670	€ 6.702	€ 23.872
35000	€ 17.500	€ 34.670	€ 5.250	€ 22.420	€ 9.152	€ 26.322
					€	
40000	€ 20.000	€ 37.170	€ 6.000	€ 23.170	11.602	€ 28.772
					€	
45000	€ 22.500	€ 39.670	€ 6.750	€ 23.920	14.052	€ 31.222

50000	€ 25.000	€ 42.170	€ 7.500	€ 24.670	16.502	€ 33.672
55000	€ 27.500	€ 44.670	€ 8.250	€ 25.420	18.952	€ 36.122
60000	€ 30.000	€ 47.170	€ 9.000	€ 26.170	21.402	€ 38.572
65000	€ 32.500	€ 49.670	€ 9.750	€ 26.920	23.852	€ 41.022
70000	€ 35.000	€ 52.170	10.500	€ 27.670	26.302	€ 43.472
75000	€ 37.500	€ 54.670	11.250	€ 28.420	28.752	€ 45.922

Voor inkomens onder de 35.000 euro blijkt het NP bij de 50% regeling samen met de latere AOW of de eerdere ANW uitkering boven het inkomen van de overleden deelnemer uit te komen.

Bij gelijke kosten voor het NP bij overlijden voor pensioendatum is de huidige NP regeling vrijwel altijd beter dan het WTP voorstel.

5. Overige problemen met het WTP-NP

De manier waarom het NP bij overlijden voor pensioendatum is ingevuld in de WTP is onevenwichtig en schaadt andere doelen van de WTP. De vermogensherverdeling bij het NP leidt tot aantal problemen.

- **Vrijwillige voortzetting gehuwden**

Deelnemers die uit dienst treden en als ZZP-er door gaan mogen volgens de WTP nog 15 jaar vrijwillig in het fonds blijven deelnemen. Deze ZZP-ers zullen doorgaans al wat ouder zijn. De doorsnee premie voor het NP voor overlijden voor pensioendatum is voor hen veel lager dan het risico dat ze inbrengen.

Als het fonds ook voor hen een doorsnee premie blijft gebruiken, leidt dit tot een aanzienlijke subsidie aan deze ex-werknemers ten last van de verplichte deelnemers.

Ook ontstaat hiermee een oneerlijke concurrentie met verzekeraars die in de 3^e pijler wel een actuariael kostendekkende premie moeten heffen. Deze oneerlijke concurrentie brengt uiteindelijk de verplichtstelling van het pensioensysteem in gevaar.

Bij vrijwillige voortzetting mag een pensioenfonds ook de actuariële premie heffen voor de NP verzekering. Voor oudere deelnemers wordt die dan zo hoog dat ze waarschijnlijk af zullen zien van de vrijwillige voortzetting.

Voor deelnemers onder de 45 jaar is vrijwillig voortzetting van de deelname ook niet aantrekkelijk. Op die leeftijd is een NP verzekering in de 3^e pijler goedkoper dan de doorsnee premie uit de WTP regeling. Voor wat het OP betreft is het WTP stelsel in de opbouwfase vooral een beleggingsfonds. Er is geen reden om te

veronderstellen dat er door commerciële partijen in de 3^e pijler slechter belegd wordt dan door de pensioenfondsen.

- **Vrijwillige voortzetting alleenstaanden**

Voor ZZP-ers die geen behoefte hebben aan een NP verzekering is het ook bij een doorsnee premie niet interessant om als vrijwillige deelnemer in het fonds te blijven. Zij zijn bij een verzekeraar zonder NP beter af.

Rekenvoorbeeld:

Inkomen 43.000 euro pensioenpremie 26% van (43.000 – 16.320) = 6.156

Doorsnee premie voor NP van 50%: 3,34% van 43.000 = 1.436

Doorsnee premie voor NP van 15%: 1.00% van 43.000 = 430

Te beleggen voor OP bij 50% NP: 6.156 - 1.436 = 4.720 euro

Te beleggen voor OP bij 15% NP: 6.156 - 430 = 5.726 euro

De alleenstaande deelnemer moet dus bij het pensioenfonds 6.156 betalen om 4.720 euro aan zijn pensioenpot toegevoegd te krijgen. Bij een commerciële verzekeraar komt zijn volledige pensioenbijdrage aan het eigen pensioenvermogen ten goede.

- **Risico selectie en leeftijds afhankelijke kostendekkende premie**

Om te voorkomen dat alleen oudere deelnemers met partner vrijwillig blijven deelnemen ten last van de overige verplichte

deelnemers, zal het fonds gedwongen zijn om een kostendekkende NP premie te heffen en de NP dekking als keuze optie aan te bieden.

Hiermee wordt het NP onbetaalbaar voor oudere deelnemers. Voor de man met een 2 jaar jongere vrouw loopt de jaar premie op van 15% op 60 jaar tot 25% van het verzekerde bedrag op 67 jaar.

Bij een inkomen van 43.000 euro hoort in het huidige systeem een NP van

$$49\% * (43.000 - 16.322) = 13.070 \text{ euro.}$$

In het WTP systeem zou hiervoor een premie van 1.961 euro tot 3.268 euro betaald moeten worden bij een totale pensioenpremie van 6.936 euro.

Daarmee is 30% tot 50% van de totale premie nodig voor de dekking van alleen het NP bij overlijden voor pensioendatum (zie grafiek op blz 8) .

Het is te verwachten dat vrijwillige voortzetting hiermee onaantrekkelijk wordt.

- **Premie alleenstaanden**

Uit het rekenvoorbeeld bij de vorige bullit blijkt dat bij een NP van 50% van het inkomen, in de orde van 20% van de pensioenpremie nodig is voor de dekking van NP risico bij overlijden voor pensioendatum. Bij een NP van 15% is het nog steeds in de orde van 6% van de premie. Alleenstaanden dragen niet bij aan dit risico maar betalen er wel aan mee. Dit wordt niet gecompenseerd doordat ze op pensioendatum geen NP hoeven in te kopen. De kosten voor overlijden voor pensioendatum zijn dan immers al gemaakt. Het is niet evenwichtig dat in een stelsel dat bedoeld is om herverdeling uit te sluiten, alleenstaanden een zo groot deel

van hun pensioenpremie zien verdwijnen aan de risicodekking voor anderen.

Premie over jeugdloon

Voor 18 en 19 jarigen is het minimum jeugdloon lager dan de franchise van de pensioenregeling. Dat zou tot gevolg hebben dat deze mensen geen pensioenpremie betalen, geen pensioenvermogen opbouwen, maar wel verzekerd zijn voor een levenslang NP. Dit is niet eerlijk t.o.v. de andere deelnemers.

NP bij scheiding

In het huidige systeem wordt bij gescheiden deelnemers het NP naar rato van het aantal deelnemingsjaren verdeeld over de oude en de nieuwe partner. Het nieuwe NP bij overlijden voor pensioendatum, is een risico verzekering. Het ligt dan voor de hand dat de risico uitkering alleen aan de nieuwe partner ten goede komt. Dat heeft tot gevolg dat , ook als de overleden deelnemer nog alimentatie betaalde, er geen risico dekking voor de ex-partner is. De overheid zou kunnen besluiten om ook de risico term naar rato te verdelen. In dat geval is vrijwillige voortzetting voor ZZP-ers weer niet aantrekkelijk. In de 3^e pijler kan de gescheiden deelnemer immers de hele risico premie aan zijn nieuwe partner ten goede laten komen.

Samenloop met opgebouwd NP uit huidige stelsel

In het huidige systeem is er een opgebouwd NP van 70% van het opgebouwde OP. Uitgaande van een tijdsevenredige opbouw tussen 27 en 67 jaar, kan een schatting gemaakt worden van het

reeds opgebouwde NP recht voor uitkering na AOW datum. De minister heeft toegezegd dat deze rechten in stand blijven. Dit heeft tot gevolg dat in het nieuwe stelsel de partners na het bereiken van hun eigen AOW leeftijd een dubbel NP ontvangen: het NP bij overlijden voor pensioendatum uit het WTP stelsel en het al opgebouwde NP recht uit het oude stelsel.

De tabel geeft bij leeftijden van 50 en 60 jaar voor een paar verschillende inkomens het resultaat. De situatie als er geen opgebouwd NP recht uit het huidige stelsel is, wordt met leeft weergegeven.

Tabel NP bij overlijden deelnemer voor AOW datum na overlijden van de partner
AOW datum

Salaris	leef- tijd	Huidig opgebouwd NP	AOW alleen	WTP- NP 50%	WTP- NP 15%	Totaal	Totaal
						na AOW datum bij WTP	na AOW datum bij WTP
30.000	0	0	17.170	15.000	4.500	32.170	21.670
30.000	50	3.854	17.170	15.000	4.500	36.023	25.523
30.000	60	5.529	17.170	15.000	4.500	37.699	27.199
43.000	0	0	17.170	21.500	6.450	38.670	23.620
43.000	50	7.517	17.170	21.500	6.450	46.186	31.136
43.000	60	10.785	17.170	21.500	6.450	49.454	34.404
55.000	0	0	17.170	27.500	8.250	44.670	25.420

55.000	50	10.898	17.170	27.500	8.250	55.567	36.317	18.952	30
55.000	60	15.636	17.170	27.500	8.250	60.305	41.055	18.952	30

Uit de tabel blijkt:

- Voor deelnemers van 50 jaar of ouder wordt het totaal van AOW, WTP-NP en oude rechten bij een 50% WTP-NP hoger dan het inkomen van de overleden deelnemer. (gele kolom).
- Voor deze deelnemers is bij een 15% WTP-NP het inkomen hoger dan nu het geval is. Dat komt echter door de samenloop met de oude rechten (groene kolom). Zonder de oude rechten is het NP juist lager dan nu (blauwe kolom).

Het is te verwachten dat de pensioenfondsen deze resultaten zullen gebruiken als argument voor het zo laag mogelijk vaststellen van het WTP-NP

6. Conclusies

6.1. *De kosten van het WTP-NP bij overlijden voor pensioendatum*

De kosten van het NP bij overlijden voor pensioendatum zijn in de WTP veel hoger dan in het huidige pensioensysteem. Dit wordt veroorzaakt door de volgende factoren:

- Het NP van 50% van het inkomen is veel hoger dan de huidige regelingen die doorgaans uitgaan van 49% van het inkomen boven de franchise. Vooral bij lage inkomens is dat een aanzienlijke verhoging van het NP
- Er wordt geen rekening gehouden met de ANW uitkering die de partner met kinderen onder de 18 jaar ook ontvangt. Het partner

pensioen samen met de ANW uitkering kan hierdoor hoger worden dan het inkomen van de overleden deelnemer

- Er wordt geen rekening gehouden met de AOW die de nabestaande later ook zal ontvangen. Bij overlijden voor pensioendatum wordt het NP daardoor aanzienlijk hoger dan bij overlijden na pensioendatum. Het verschil kan in de orde van 7500 euro liggen.
- Er wordt bij het NP geen gebruik gemaakt van opgebouwde vermogen in het ouderdomspensioen. Voor deelnemers boven de 50 leidt dit tot extreem hoge NP premies terwijl er ook een hoog pensioenvermogen is dat echter niet gebruikt kan worden.
- De bestaande opgebouwde NP rechten blijven behouden. Daardoor ontvangen partners bij overlijden voor pensioendatum een dubbel NP, één uit het oude stelsel plus één uit het nieuwe stelsel. Daardoor kunnen in de overgangstijd de nabestaanden pensioenen na AOW datum van de partner hoger uitvallen dan het inkomen van de overleden partner

De bovengenoemde factoren zullen er toe leiden dat pensioenfondsen gaan kiezen voor een aanzienlijk lager NP dan het fiscaal maximum van 50%. Een kosten neutraal NP komt uit op ongeveer 15%. Daarmee wordt het NP bij overlijden voor pensioendatum even duur als in het huidige systeem, maar wel aanzienlijk lager.

6.2. Vrijwillige voortzetting

Om risico selectie bij de vrijwillige voortzetting van de pensioenregeling te voorkomen zullen de pensioenfondsen een kostendekkende premie moeten heffen voor de vrijwillige verzekering. Ook zal de NP-dekking een keuze element moeten zijn omdat anders voortzetting voor alleenstaande deelnemers niet aantrekkelijk is.

Hiermee wordt het NP onbetaalbaar voor oudere deelnemers. Voor de man met een 2 jaar jongere vrouw loopt de jaar premie op van 15% op 60 jaar tot 25% van het verzekerde bedrag op 67 jaar.

De vormgeving van het NP in de WTP maakt vrijwillige voortzetting dus onaantrekkelijk juist voor de groep oudere deelnemers die er het meeste belang bij hebben.

7. Hoe dan wel ?

Een goedkoper en beter NP is mogelijk door het opgebouwde vermogen uit het OP te blijven gebruiken. Dit sluit beter aan bij de reeds opgebouwde rechten uit de huidige regeling.

Verder kan bij het NP bij overlijden voor pensioendatum rekening gehouden worden met de franchise en de AOW of ANW uitkering van de partner. Daarmee wordt voorkomen dat het levenslang NP bij overlijden vlak voor pensioendatum veel hoger is dan bij overlijden vlak na pensioendatum.

Uitgangspunten:

- De ambitie voor het Ouderdoms Pensioen (OP) inclusief AOW is 70% van het eindloon.
Er wordt aangenomen dat dit tijdsevenredig wordt opgebouwd.
- De ambitie voor NP bij overlijden na pensioendatum is 70% van het OP
- De ambitie voor het NP, inclusief ANW of AOW uitkering, bij overlijden voor pensioendatum is 49% van het inkomen van de overleden partner. Dit komt overeen met 70% van het OP als de deelnemer was blijven leven.
- De risicoverzekering voor het NP geeft dekking voor de uitkering aan de partner tot aan AOW datum partner en voor het ontbrekende deel van de opbouw voor het NP bij overlijden na

pensioendatum. Het reeds opgebouwde deel van het NP wordt gefinancierd uit het vermogen voor het OP.

Voor het inkomen van de partner is er dan weinig verschil tussen de situatie dat de deelnemer vlak voor of vlak na pensioendatum is overleden.

- De reeds opgebouwde NP rechten van het huidige systeem kunnen hier eenvoudig ingepast worden.

Voor partners met kinderen onder de 18 is er een ANW uitkering, voor partners boven de AOW leeftijd krijgen een AOW uitkering. Voor de overige partners is inkomen uit werk een reële optie zodat een beperkte NP dekking geen probleem hoeft te zijn. Voor wie dat wel een probleem is, ligt een vrijwillige levensverzekering in de 3^e pijler meer voor de hand.

Tabel: minimumloon per maand, week en dag (bruto bedragen per bruto bedragen per 1 januari 2023)

Leeftijd	Per maand	Per jaar	Per week	Per dag
21 jaar en ouder	€ 1.934,40	23.212	€ 446,40	€ 89,28
20 jaar	€ 1.547,50	18.570	€ 357,10	€ 71,42
19 jaar	€ 1.160,65	13.928	€ 267,85	€ 53,57
18 jaar	€ 967,20	11.607	€ 223,20	€ 44,64
17 jaar	€ 764,10		€ 176,35	€ 35,27
16 jaar	€ 667,35		€ 154,00	€ 30,80
15 jaar	€ 580,30		€ 133,90	€ 26,78

Franchise pensioen opbouw 16.322

THERE ARE MORE THAT LOOK, AS IT IS SAID, TO THE RISING, THAN TO THE SETTING SUN

Een pleitbrief aan de leden van de Eerste Kamer

Leiden, 21-02-2023

In aanloop tot mijn pleidooi om de Wet Toekomst Pensioenen door de leden van de Eerste Kamer niet aan te nemen, is hier een gevoelstekst, zoals ook wel een gevoelstemperatuur in de winter voorkomt. De tekst is bedoeld om een lans te breken voor alle Nederlanders in de winter van hun leven.

In maart 2017 overleed een prachtige oude dame. Ze was al over de negentig.

Een leven vol zwaar werk en een wereldoorlog gingen deze dag vóór. Zij deed altijd alles voor iedereen, vaak in de oude vorm van opoffering. De spil van een grote familie: vijf kinderen en zes kleinkinderen. Eeuwig op haar post, vroeg weinig voor zichzelf. Verzorgde haar moeder tot aan het sterven. Reed haar met een rolstoel over de straten, om de oude dame nog van het volle leven te laten genieten. Elke avond bracht zij een pannetje eten en verzorgde haar met een groot hart.

Mijn schoonmoeder was ten voeten uit een engel voor iedereen. Ik was aangetrouwd, uit een ander milieu, gescheiden, 11 jaar ouder dan haar zoon, en zij nam mij – ondanks haar geloofsregels – liefdevol op. Roddelde nooit, had voor iedereen een warm hart: een witte Ziel. Ik zeg dit, terwijl ik zonder enig geloof werd opgevoed.

Rond kerst 2016 zette haar tijd qua teruggang in gezondheid in. Het culmineerde in een hevige benauwdheid dat tot stikken zou hebben geleid als zij niet met spoed naar het ziekenhuis was gebracht. Van ziekenhuis naar verpleeghuis, een gedeelde kamer. Alsmat zat ze op de rand van haar bed met beademing en al. 'Ik wil naar huis', 'Ik ga naar huis.'. 'Ik wil hier niet zijn.'

De wanhoop in haar ogen, het gevecht tussen wellicht opstand en machteloosheid aan haar binnenkant, het zich toch weer aanpassen aan omstandigheden die ik ver beneden de maat vond. 'Je moest immers w a t hebben voor je pekelzonden'

Aan het verplegend personeel lag het niet, dat was lief, empathisch en verzorgde haar goed, maar het was de totaal-setting waarin zij zich bevond, het missen van al het dierbare uit haar eigen huis, de troosteloze omgeving, elke keer bekropen mij uitgestrekte velden van kippenvel.

De extreem aan huis gebonden huismus die ze altijd was geweest, verlangde met elke vezel van haar ziel, om de instituten waartoe zij was veroordeeld, te mogen verlaten en thuis haar leven te beëindigen. Ik had enorm met haar te doen. Haar eerste kamertje in het verzorgingstehuis had geen sfeer, geen kleur, geen versiering, alleen één vensterbankje om een vaas bloemen of een plantje op neer te zetten. Ook de gemeenschappelijke ruimte kende geen vriendelijkheid, het was er zelfs somber. Ik griezelde ervan, terwijl ze altijd omringd was geweest door bloemen, planten en alle dingen die haar lief waren. Op haar tweede en laatste kamertje in hetzelfde tehuis – dat haar sterfkamer zou worden – en die zij aanvankelijk ook met een ander moest delen – had ze één vierkante meter om wat spulletjes waar ze aan gehecht was op neer te laten zetten en tegen de wand te hangen. Ik sprak met mijn man, dat ik vond dat ze sedatie moest hebben, ze verdiende een rustige, slaperige overgang naar de dood. Ze had alles gegeven, en waar zij nu zelf naar verlangde werd haar ontzegd, terwijl het duidelijk was, dat zij niet lang meer te leven had. We spreken hier immers niet alleen over het fysiek, maar ook over de psyche, wat DIT met een mens doet.....

We troffen haar soms onrustig aan, soms apathisch. Maar de familie bleef vasthouden aan dat 'men' (de leiding en verzorgers) wist wat goed voor haar was. In wezen wisten zij zich ook geen raad en niemand was kapitaalkrachtig

genoeg om haar een beter einde te kunnen bieden. Ik was aangetrouwd, en de kinderen van eigen vlees en bloed stonden als een cordon om haar heen, hulpeloos toeziend en lijdend. Ik was boos en kon het niet aanzien. De laatste keer dat ik haar zag en - zoals ze zelf al zei, afscheid nam voor het geval dat – lag ze schuin en vreemd weg gezakt maar wel heel helder van geest in haar bed. Ze keek me met een blik aan die kenmerkend was voor een laatste blik: geconcentreerd, afscheid nemend, je contouren en ogen extra opnemend om méé te nemen, God weet waarheen. Dit kamertje was geen plek voor haar om afscheid van deze wereld te nemen. Ze had af en toe hevige pijnen en kromp dan met een vertrokken gezicht in elkaar. Mijn man belde de staf.

Zij stierf onder omstandigheden die een smet zijn op het blazen van ons ééns zo prachtige land, dat hoge normen en waarden had waar het haar ingezetenen betrof. De manier waarop men heden voor ouderen en stervenden zorgt (en ik bedoel hier niet de mensen uit de zorg, maar het politieke pantheon, de politieke wil en onwil, haar omarming van een gewenste Europese eenwording, die miljarden van onze schatkist eist) zorgt voor degeneratie van de normen en waarden rond uitzichtloos lijden en sterven. Het telefoontje wat wij die avond kregen van twee van haar kinderen: 'het gaat helemaal niet goed met mam', met doffe, lage stemmen, hevig aangedaan van toon.....dit had anders gekund en anders gemoeten.

De mensen in de zorg: onderbetaald voor zwaar werk aan de bedden: een grove schade. Kopstukken die met tonnen aan bonussen vertrekken, een systeem wat in stand wordt gehouden. Het is bedroevend, het is ongelooflijk, verwerpelijk, onbeschaafd, noem verder alle superlatieven maar op die je nog meer bij deze woorden kunt plaatsen. Het kan niet waar zijn, maar het is waar.

Er bestaat een credo dat om en nabij zegt: De beschaving van een land kenmerkt zich door hoe het met zijn ouderen en stervenden omgaat. (the twilight of a civilization) U mag zelf uw conclusie trekken.

Je moet als ingezetene van dit land al zeer vroegtijdig besluiten tot een research naar zelfdoding, een pil zien te bemachtigen die een afscheid van deze wereld versnelt, je in slaap brengt, en je voor dit circuit behoedt. Ons lieve moedertje, dat lange tijd geen enkele luxe in haar leven kende, omdat zij in de jaren 20 van de vorige eeuw werd geboren, werd in mijn ogen – en ook in die van mijn man – niet naar goede maatstaven begeleid.

Ik schets hier een ijzingwekkend toekomstbeeld voor de ouderen in het Nederland van nu. Een rijk land met politieke onwil voor velen bij wie de dood aan de deur klopt, en deze is niet altijd vriendelijk of zachtzinnig. Het behoort niet zo te zijn, dat je alléén als je veel geld hebt hieraan kunt ontsnappen. Het behoort een grondrecht te zijn voor elk levend wezen. Maar heden ten dage lijken we aan politici zonder sociaal kompas over geleverd te zijn, of zij hebben sociale kompassen die ver uit het lood zijn geraakt. Ook in de tijd van ons pensioen.

Ik smeed de leden van de Eerste Kamer dan ook, de ouderen indachtig te zijn, zoals ik over één van hen deze tekst schreef met de hoop dat u, de leden van de Eerste Kamer, e v e n zouden kunnen voelen wat het is om alles te verliezen in het huidige Nederland anno 2023, en wel in een nog veel erger mate dan in 2017. Ik hoop dat u de oprechte moed zult kunnen opbrengen om de wet Toekomst Pensioenen, die ook bij het oud(er) worden in Nederland behoort, uit medemenselijkheid geen groen licht te geven omdat het inhumain is ten opzichte van hen die nog een normaal leven na hun werkend leven willen hebben. De pensioenen behoren hen toe om het laatste deel van hun leven niet in stille armoede door te hoeven brengen.

Ik smeed de leden van de Eerste Kamer dit niet te laten gebeuren.

Leiden.